Dehqon elkasiga dunyo tayanar

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-иқтисодий газетаси

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1999 йил 16 февраль. СЕШАНБА, № 9 (5.965). Сотувда эркин нархда

МУҲИМ ДАСТУРИЛАМАЛ

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Туркистон» газетаси мухбири саволларига жавоблари юртимиз аҳли томонидан катта қизиқиш билан ўрганилмоқда. Ўқув юртлари, жамоат ташкилотлари, корхона ва муассасаларда уни ўрганишга бағишланган анжуманлар бўлиб ўтмоқда. Ўзбекистон бадиий академияси санъатшунослик институтида ўтказилган йиғилиш ҳам айни шу мавзуга қаратилди. Унда академия бадиий ижодкорлар уюшмаси аъзолари, республика рассомлик колежининг ўқитувчи ва талабалари, санъатшунос олимлар, бошқа ижодий ташкилотларнинг вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда сўзга чиққанлар давлатимиз раҳбарининг Ватанимиз буюк келажагини барпо этиш асосан ҳар томонлама баркамол авлодни вояга етказиш билан боғлиқ эканлиги, бу мақсадга эришиш учун уларни тарихимиз, миллий қадриятларимиз руҳида тарбиялаш ғоят муҳим аҳамият касб этаётгани ҳақидаги хулосалари ижодкорлар фаолиятида дастуриламал бўлиб хизмат қилиши зарурлигини таъкидладилар. Бу эса ҳар бир ижод аҳлидан миллий ва умуминсоний қадриятларни чуқур ўрганиш, уларни амалиётга кенг татбиқ қилишни тақозо этади.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Н. Жўраев сўзга чиқди.

(ЎзА).

ЁШЛАР ВА МАЪНАВИЯТ

Ўзбекистон мусулмонлари идорасида бўлиб ўтган республика Уламолар Кенгаши йиғилишида йўлбошчимиз Ислом Каримовнинг «Туркистон» газетаси мухбири саволларига жавобларида маънавиятни юксалтириш борасида ўртага қўйилган масалалар ҳақида атрофлича фикр юритилди.

Йиғилишда мамлакатимизда мустақил давлатчиликни ривожлантириш йўлидаги саъй-ҳаракатларга мадад бериш бўйича Ўзбекистон уламолари олдида турган вазифаларга алоҳида эътибор қаратилди. Айни вақтда бу борадаги ишларимизга раҳна солишга интилаётган кучлар мавжудлиги, улар орасида диний экстремистик оқимлар ва гуруҳлар пинҳона ҳаракат қилишга уринаётгани кўрсатиб ўтилди. Шундайлардан бири — хорижий мамлакатлардан бирида фаолият юритаётган «Хезби таҳрири исломия» ташкилоти сўнгги пайтларда юртимиздаги ҳали ғоявий шаклланиб улгурмаган ёшларни тузоғига илинтиришга, турли йўллар билан уларнинг онгини заҳарлаб, ўз халқининг ғанимига айлантиришга ҳаракат қилаётганлиги уламолар томонидан ошкора қораланди. Уларнинг кирдикорлари исломнинг асл таълимотига зид эканлиги, халқимизнинг минг йиллик анъаналари ва урф-одатларига мутлақо тўғри келмаслиги ҳамда диндорлар динга бир восита сифатида эмас, балки маънавий покланиш ва юксалиш йўли сифатида мурожаат этиши тўғрилиги алоҳида айтиб ўтилди.

Йиғилишда ҳуқуқ-тартибот органлари вакиллари томонидан диний экстремистик гуруҳларнинг асл моҳиятини ва халқимизга қарши қаратилган фаолиятини фош этувчи далиллар келтирилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси А. Мансуров, Бош вазир ўринбосари Ҳ. Кароматов сўзга чиқди.

(ЎзА).

БУГУННИНГ НАФАСИ

Деҳқон баҳори остона ҳатлай-ҳатлай деб турибди. Юртимизнинг жанубий ҳудудларида аллақачон бодом гуллади. Боғу роғларда куртаклар бўй кўрсатмоқда.

Фурқат туманидаги «Томоша» ширкатлар уюшмасида баҳорги экин-тикин ишларига пухта тараддуд кўрилди. Ҳозиргача 860 гектар ернинг шўри ювилди, 13 километрдан зиёд суғориш шохобчалари тозаланди.

Жорий йилда уюшма деҳқонлари 1300 гектар майдонга чигит қадаб, пахта ҳосилдорлигини ҳар гектар ҳисобига 30 центнердан оширишга, 764 гектар ғалла майдонининг ҳар гектаридан 45 центнердан сара дон йиғиштириб олишга азму қарор қилишган.

СУРАТДА: «Томоша» ширкатлар уюшмасининг «Меҳнатобод» ширкатига қарашли 2-бригада даласида ернинг шўрини ювиш пайти. Бу ишда сувчилар Орифжон Маҳмудов ва Охунжон Маматқуловлар жонбозлик кўрсатишмоқда.

Шуҳрат ОЛИМОВ (ЎзА) олган сурат.

Ўз келажагимизни ўз қўлимиз билан қурмоқдамиз

МЕҲНАТ ҚИЛИБ ТОПГАНИНГ, ҚАНДУ АСАЛ ТОТГАНИНГ

Шарофат ҚЎШБОҚОВА, Иштихон тумани, Шариф Одилов номли жамоа хўжалиги ҳудудидаги «Шарофат Қўшбоқова» деҳқон хўжалиги бошлиғи:

— Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Туркистон» газетаси мухбири саволларига жавоблари аввал-бошида мана шундай сатрлар бор: «Биринчи сабоқ шундан иборатки, янги тизимга ўтиш кўпчилик ўйлагандан ҳам кўра мураккаб жараён экан. Ёдингизда бўлса, 90-йилларда мустақилликка эришган айрим давлатлар эски тизимдан воз кечиб, бирданига демократия қурамиз, бирпасда ривожланган мамлакатлар даражасига эришамиз, деб хомхаёл қилган эди. Бугун, орадан етти йил ўтиб, уларнинг қуруқ гап эканини, хаёл бошқа, ҳаёт бошқа эканини воқеликнинг ўзи исботлади».

Йўлбошчимизнинг одилона эътирофи, ҳаёт сабоқларидан тўплаган тажрибаси, узоқни олдиндан идрок эта билиш салоҳияти юқоридаги фикрларида тўла бўй кўрсатиб турибди. Юртбошимиз билан мухбирнинг икки саҳифадан иборат савол-жавобларни ўзида мужассам этган сарлавҳанинг ўзиям ҳозирги фикримизни исботлайди. Ҳа, муҳтарам Президентимиз ғоят оқилона гапни айтган: «Ўз келажагимизни ўз қўлимиз билан қурмоқдамиз». Халқимизнинг тилидаги ва дилидаги гапнинг айнан ифодаси бу! Ўз халқи ва дунёдаги барча мамлакатлар эҳтиромига, эътирофига сазовор оқил ва зукко раҳбарнинг узоқни кўра билиш башорати бу!

Ўзим, оиламиз аъзоларининг кундалик турмуш тарзидан, меҳнатдаги интилиш ва тажрибаларидан келиб чиқиб фикр юритадиган бўлсам, кейинги етти йилнинг сабоқлари, пировард натижаси, муаммолар ечими, бободеҳқон халқимиз руҳидаги уйғоқликнинг ортиши, келажакка устувор ишончи — бари-бариси бир-бир жонланиб, хаёлларим кўзгусини тиниқлаштиради. Тўғри, ҳолва деган билан оғиз чучимайди. Лекин орамизда энди мустақилликка эришдик, буёғи ҳаёт тарзимиз бирданига яхши бўлиб кетади, дея ўзича чучварани хом санаганлар ҳам бўлди. Ҳар қандай янгилик заҳмат, машаққатларсиз ўз тантанасини топмайди. Бу, табиий ҳол, албатта.

Деҳқончиликда ҳам дастлаб тушунмовчиликлар, баъзан иккиланишлар бўлди. Ерни ўзининг ҳақиқий эгаси — деҳқонга, оилавий ижарачиларга беришда кўп ҳолларда сансалорчиликка йўл қўйилди. Шу тариқа муаммолар тўплана борди. Худога шукр, мана энди ҳаммаси секин-асталик билан бўлса-да, ўз изига тушаяпти. Ҳалол меҳнат эвазига келадиган манфаатдорликка кенг йўл очилаяпти.

Узоққа бормайлик — ўзим етакчилик қилаётган «Шарофат Қўшбоқова» деҳқон хўжалиги хусусида бироз тўхталмоқчиман. Жамоамиз Иштихон тумани Шариф Одилов номли жамоа хўжалиги ҳудудидаги қир-адирликлардан иборат ерларда фаолият кўрсатаяпти. Даставвал жамоа хўжалиги тасарруфида бўлдик, эндиликда мустақил деҳқон хўжалиги сифатида иш олиб бораяпмиз. Ихтиёримизда 19 гектар ер бор. Шунинг 8 гектари токзор, бир гектари уй-жой ва томорқа учун ажратилган. 1998 — Оила йилида 10 гектар майдонда пахта етиштирдик. Бундан икки йил олдин пахтага 5 гектар ер ажратиб, 1997 йилни муваффақиятли якунлаган эдик. Ўша йили жами 14 тонна юқори навли ҳосил йиғиб олгандик. Ҳосилдорлик ҳар гектар пахта майдонига 29 центнерга тўғри келганди. Шунга яраша манфаатдорлик ошаяпти. Митан пахта тозалаш заводи билан ҳамкорликда шартнома тузиб, шу асосда иш юритаяпмиз. Бултур ҳам деҳқончиликдан арзугилик фойда кўрдик. Рўзғоримиз тўкин, кўнглимиз равшан. Элимиз рўзғорига ва дастурхонига қут-барака тилаган ҳолда, ҳар қалай, оиламиз шароитини ҳам яхшилаб олаяпмиз. Яратганга беадад шукр, оиламиз ва болаларим бахтига соғ ва омонман, яна аввалгидай тетик ва ўктам руҳдаман. Нега десангиз, қарийб бир йилча оғир дардга чалиниб, тўшакда михланиб қолдим. Кўрсатмаган шифокору табибларим қолмади. Умр йўлдошим — Барака акангиз барака топсин! Шифо топиб кетишим учун деҳқончилик ва оила юмушларидан ортиб югур-югурни ҳам жойига қўйди. Болаларимга бош бўлиб, деҳқон хўжалиги ишларини издан чиқариб қўймади. Гоҳ ўзининг енгил автомашинасида, гоҳ тракторда кунларни тунларга, тунларни тонгларга улади. 7 нафар фарзандимизнинг ҳаммаси худди бир муштга йиғилгандай пахта даламизда, токзорда тер тўкишди. Қизим Саодат, ўғлим Шодиёр, келиним Ҳилола ва бошқа фарзандларимиз — Мавлуда, Сабоҳат, Бахтиёр, Келдиёр ва Маъмуралар ҳам ҳамма юмушларда камарбаста бўлишди. Ҳатто Шодиёржонимнинг ва Ҳилолахоннинг бир-биридан ширин икки нафар фарзанди — Бахтинисо, Ҳусанжонлар ҳам оиладаги ва деҳқон хўжалигимиздаги қувончларимизга қувонч қўшишди.

Фақат биргина бизнинг деҳқон хўжалигимиз эмас, балки даласи далаларимизга туташ — «Олтинсой» — раҳбари Холбўта Ёдгоров, «Орол» — етакчиси Сайдурасул Қаршиев, «Холиқ бобо» — бошлиғи Холиқ Турдиев ва бошқа бир талай деҳқон хўжаликлари жамоасининг ҳам ишлари аъло. Деҳқончилигига, иншооллоҳ, Яратганнинг ўзи қут ва барака бераяпти. Биз, деҳқонлар учун бундан ортиқ қувонч борми!

Суҳбатдош: Абдулла ТУРДИЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

БАХТИ БАРКАМОЛ АВЛОД

Биз, ёшларга мустақил мамлакатимизда кўрсатилаётган ғоят катта эътибор, меҳрибонликлар, билим олишимиз, баркамол инсон бўлиб етишишимиз учун яратиб берилаётган шарт-шароитлар бу ғамхўрликларга эл-юртга муносиб фарзанд бўлиш билан жавоб қайтаришга, Ўзбекистоннинг довруғини бутун дунёга ёйишга ундамоқда. Юртбошимиз Ислом Каримов «Туркистон» газетаси мухбири саволларига жавоб берар эканлар, келажак эгалари бўлган ёшлардан умидлари жуда катта эканликларини яна бир карра изҳор этдилар. Хусусан, «...Олдимизда ниҳоятда муҳим, келажагимизни ҳал қилувчи янги вазифа турибди. Бу вазифа эркин фуқаролик жамиятининг маънавиятини шакллантириш, бошқача айтганда, озод, ўз ҳақ-ҳуқуқларини яхши танийдиган, боқимандаликнинг ҳар қандай кўринишларини ўзи учун ор деб биладиган, ўз кучи ва ақлига ишониб яшайдиган, айни замонда ўз шахсий манфаатларини халқ, Ватан манфаатлари билан уйғун ҳолда кўрадиган комил инсонларни тарбиялашдан иборатдир. Мен мана шундай инсонлар ҳақида ўйлар эканман, дунёқараши мустақиллик йилларида шаклланган ёшларимизда келажак маънавиятининг умидбахш куртакларини кўргандек бўламан. Ва уларнинг келажагига катта ишонч ва завқ билан қарайман», деб алоҳида таъкидлаганликлари биз ёшларни ғоят тўлқинлантириб юборди.

Дунёқараши мустақиллик йилларида шаклланган... Ана шу ибора ҳақида мушоҳада юритар эканмиз, биз айни шундай ёшларга мансуб эканлигимиз билан ҳақли равишда фахрланамиз ва бу зиммамизга ғоят катта масъулият юклайди. Истиқлол берган неъматлардан тўла-тўкис фойдаланаётганлигимизга кейинги етти йиллик ҳаётимиз тўла мисол бўла олади. Мактабдаги тўртинчи синфдан кейинги билим-тарбия олишимиз мустақиллик даврига тўғри келди. 1995/1996 ўқув йилида Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти қошида лицей-интернат очилганлигидан хабардор бўлган ота-оналаримиз шу ерда билим-тарбия олишимиз ҳақида қайғуришди. Икки йил давомида Аҳрор Ҳусанов, Ширин Охунова, Умида Йўлдошева, Нурилла Йўлдошевлардан билим-тарбия олдик. Улар замонавий фанларни чуқур ўргатганликлари, бозор иқтисодиёти бўйича дастлабки кўникмани ҳосил қилганликлари туфайли 1998 йили тест синовларидан юқори балл тўплаб, олийгоҳнинг сув хўжалиги иқтисодини ташкил этиш факультетига ўқишга киришга муваффақ бўлдик. Ҳозирги пайтда Учқун Холматов, Меҳриддин Нуриддинов каби устозларимиз биз — ёшлар илм-фаннинг машаққатли сўқмоқларидан олға интилишимизга, бозор муносабатлари талаби даражасида малака ва кўникма ҳосил қилишимизга кўмаклашаяптилар. Биз барча устозларимизга ўз дил изҳоримизни билдирар эканмиз, келажакда эл-юрт учун малакали мутахассислар бўлиб етишишга ёшлик ғайрат-шижоатини бахшида этамиз.

Ҳамидулла ЮНУСОВ, Дилмурод РЎЗИБОЕВ, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти талабалари.

ПИЛЛА — БИЛГАНГА ТИЛЛА

Барча соҳалар қаторида бухоролик миришкорлар пиллачиликда ҳам ўзига хос тажрибага эга. Ўтган хўжалик йили, айниқса, соҳани юксалтиришга катта имкон берди. Тез етиладиган, жаҳон тажрибасида синаб кўрилган навлар амалиётда қўлланилганлиги боис, режа ортиғи билан уддаланиб, таннарх анча арзонлашди.

Шу кунларда тармоқни кенгайтириш масаласи бош мақсадга айланган. Биринчи галда тут плантациялари кўпайтирилаяпти. 200 гектарга кўчат экилиб, парваришланаяпти. Бу юмушларда қатнашаётганларга барча шароитлар яратилган.

Ҳ. АБДУСАМИЕВ.

МИРИШКОР МЕҲРИДАН БАҲРА ОЛИБ

Бағдод тумани хўжаликлари орасида 1998 йили пахта тайёрлаш топшириғини ошириб бажарган ягона «Намуна» ширкатлар уюшмаси бўлди. Давлатга сотилган 2355 тонна «Фарғона-3» нави пахтанинг 1340 тоннаси уруғликка қабул қилинди. Давлатга пилла, дон, мева, узум, картошка сотиш топшириқлари ҳам ўринланган. Ширкатлар уюшмаси қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва сотишдан 114 миллион сўм ялпи даромад олди. Уруғлик пахта етиштирилгани учун ширкат 5 миллион сўм қўшимча даромад қилди. Фойда 15 миллион сўмни ташкил этди, рентабеллик 12,8 фоизга етди. Дала ишларида қатнашган аъзоларга ўтган йили 30 миллион сўм ойлик маоши тўланган.

Хўш, ширкатлар уюшмасида 1999 йил ҳосилига қандай замин яратилмоқда. Республика Вазирлар Маҳкамаси ва Фарғона вилояти ҳокимлигининг кузги-қишки дала юмушларини тез, сифатли ўтказиш ҳақидаги қарорлари қандай ижро қилинмоқда.

Биз идорага борганда ширкатлар уюшмаси раиси Акрамжон Сиддиқов, раис ўринбосари Олимжон Мусурмонқулов пахтачилик ва ғаллачилик бўйича тузилган оилавий звеноларнинг 1999 йил шартномаларини кўриб чиқиб, имзолашаётган экан. Шартномаларга кўра ширкатлар уюшмаси Аёллар йилида 820 гектар майдонга «Фарғона-3» навли пахта экиб, 29 центнердан ҳосил олиши ва 476 гектар бошоқли экинлардан 2223 тонна дон етиштириши режалаштирилибди. Боғлардан эса 115 тонна мева, 124 тонна сабзавот, 45 тонна полиз олиш ниятлари бор.

— Бу режаларни бажариш учун қандай замин яратмоқдасизлар, сўрадик раисдан.

— Бироз кечикиб бўлса-да, барча пахта экиладиган майдонларни кузда шудгорладик, — дейди А. Сиддиқов. — Айни чоғда қаттиқ қиш ҳавоси бўлса ҳам дала ишларида 400 нафар аъзолар қатнашмоқда, 21 та пахтачилик, ғаллачилик бригадаларида шўр ювиш, яхоб бериш ва маҳаллий ўғит жамғариш, ички сув йўлларини тартибга солиш, янги дарахт кўчатлари экиш ниҳоясига етказилмоқда. Далада ҳозир— 5 та трактор, 8 та транспорт трактори, 2 та юклагич техникалари иш бажармоқда. Шу кунгача 8 километр зовур тозаланди. 17800 кубометр тупроқ қазиш, 8590 кубометр ариқ тозалаш ишлари бажарилди, қўл кучида барча пайкалларнинг уватларидаги ариқлар созланди. Хўжаликнинг ички зовурларини қазиш йил давомида 56 километрга етказилади. Ерларнинг захини қочириш муҳим вазифа бўлиб турибди. Бизнинг шароитда юз фоиз экин майдонларининг шўри 2-3 маротаба ювилади. Ҳозир 350 гектар майдонга пол олиб, 2 марта шўр ювилди, 700 гектар майдонга яхоб суви таралади. Ширкатларда гўнг чиқарадиган унумдорлик отрядлари тузилган, улар 8000 тонна маҳаллий ўғит, 740 тонна компост тайёрладилар. Баҳорги чигит экишга яроқли техникалар таъмирланмоқда. 17 та культиватор, 12 та сеялка, 2 дона пушта устига чигит ташлайдиган сеялка таъмирланиб, тахт қилинди.

Кузги юмушлар ҳақида 4-участканинг 15-бригадаси бошлиғи Мирзажон Расулов билан суҳбатлашдик.

— Пахтачиликда 5 та, ғаллачиликда 2 та оилавий звенолар тузилган, — дейди у. — 41,1 гектар майдондан 32 центнердан уруғлик пахта етиштирамиз. Ҳозир ерларнинг шўри ювилмоқда, маҳаллий ўғит жамғардик. Биринчи апрелдан пушта устига чигит экишни бошлаймиз. 10,1 гектардаги «Юна» навли буғдойни парваришлаётган Иномжон Тешабоев, Маҳмуджон Йигиталиевларнинг оилавий звеноси гектаридан 40 центнердан дон етиштириш учун курашмоқда. Яшил ниҳолларга икки марта ўғит, сув берилди.

Дарҳақиқат, ширкатлар уюшмасининг деҳқонлари 476 гектар майдондаги буғдойни ардоқлаб ўстирмоқдалар. Кун сайин ривожланиб, кўкка бўй чўзаётган буғдой ниҳоллари деҳқон меҳридан баҳра олмоқда. Намуналиклар бу йил ҳам деҳқончиликда туманда пешқадам бўлиш ниятида мўл ҳосилга пухта замин ҳозирлашмоқда.

Раҳимжон МЕЛИБОЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Матбуот сўзининг таъсири

АЙБДОРЛАР ЖАЗОЛАНДИ, ТАДБИРЛАР БЕЛГИЛАНДИ

Чорва билганга кони фойда. Унинг ўзига яраша ташвиши ҳам, роҳати ҳам бор. Моллардан яхшигина маҳсулот оламан, даромад қиламан деган чорвадор йил бўйи меҳнат қилиши керак. Қировли қишга етарли ем-хашак, тўйимли озуқа жамғарилиши лозим. Моллар олдига похол солиб, ем бермай маҳсулот оламан деганлар янглишади. Ёзнинг иссиқ кунларида молхоналарни таъмирламай, ширали озуқа жамғармаган Бекобод тумани баъзи чорвадорлари қировли қишда «аттанг» деб бармоқларини тишлаб қолишди.

«Қишлоқ ҳаёти» рўзномасининг шу йил 2-сонида чоп этилган «Балчиқ кечиб, қор ялаган бузоқлар» сарлавҳали мақолада айрим боқибеғам чорвадорлар танқид қилинган эди.

Таҳририятимизга яқинда ушбу танқидий мақолага туман ҳокимлигидан хат келди. Уни эътиборингизга ҳавола этамиз.

Бекобод тумани ҳокимлиги «Қишлоқ ҳаёти» рўзномасининг 1999 йил 11 январь сонида эълон қилинган «Балчиқ кечиб, қор ялаган бузоқлар» сарлавҳали танқидий мақола юзасидан қуйидагиларни маълум қилади.

Мақола хўжалик раҳбарлари, хусусий фермалар бошлиқлари ва чорвачилик мутахассислари иштирокида атрофлича муҳокама қилинди. Мақолада келтирилган камчиликлар тўғри деб топилди. Жумладан фермалар қишловга сифатсиз тайёрланган. Озуқа базаси яратилмаган, моллар бош сони сезиларли даражада камайиб кетган. Бу камчиликлар мақолада тўғри ва ҳаққоний кўрсатиб ўтилган. Юқорида қайд этилган камчиликларни тезда бартараф этиш, чорва қишловини намунали ўтказиш юзасидан туман ҳокимлиги тадбирлар ишлаб чиқди.

Ҳокимнинг фармойиши билан мақолада тилга олинган Улуғбек номли жамоа хўжалигининг раиси М. Расулов огоҳлантирилди. Хўжалик бош зоотехниги А. Маллабоев ва бош ветеринар шифокори И. Сувонқуловларга ҳайфсан эълон қилинди. «Истиқлол» хусусий фермаси бошлиғи Б. Бегматовга ҳайфсан эълон қилиниб, давлат назорат инспекциясига мутахассисларни жалб этган ҳолда фермада қайтадан текшириш ўтказиш вазифаси юклатилди.

Мавлонов номли жамоа хўжалиги раиси А. Абдужабборовга, «Иттифоқ» хусусий фермаси бошлиғи А. Акбаровга, «Қолгансир» хусусий фермаси бошлиғи Х. Турдиқуловларга йўл қўйган камчиликлари кўрсатиб ўтилди. Жойлардаги фермалар ишини яхши назорат қилмаётганликлари, чорва молларининг касалланишига ва мажбуран сўйиб юборилишига йўл қўйганликлари учун туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғининг чорвачилик бўйича муовини А. Ражабовга қаттиқ ҳайфсан эълон қилиниб, вилоят бош ветеринар шифокорига туман бош ветеринар шифокори А. Ҳокимовнинг ишда қолиш-қолмаслиги масаласини кўриб чиқиш тавсия этилди.

Бекобод тумани ҳокимлиги бундан буён ҳам чорвачилик соҳасига эътиборни янада кучайтириб, камчиликларни тугатиш юзасидан амалий чора-тадбирларни кўраверади.

Н. ЭСОНОВ, Бекобод тумани ҳокимининг биринчи ўринбосари.

САЛМОҚЛИ ДАРОМАД МАНБАИ

Иқтисод таҳлили — ривожланиш омили

Пахтачи туманидаги «Деҳқонобод» ширкат хўжалигида кейинги йилларда қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларида мўл ҳосил етиштириб келинмоқда. Қайта ишлаш корхоналари билан тузилган шартномалар ортиғи билан ўз вақтида бажарилаяпти. Айниқса, пахтачиликда қўлга киритилаётган ютуқлар қувонарлидир. Ҳосилдорлик йилдан-йилга ошиб бормоқда. 1997 йили ҳар гектар ердан 50 центнердан оқ олтин йиғиштириб олинган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич қарийб 55 центнерга яқинлашди.

Хўжалик иқтисодиёти ҳам мустаҳкамланиб бораяпти. Жамоа аъзоларига иш ҳақи ўз вақтида тўланаётганлиги, одамлар пировард натижадан манфаатдорликни сезганлиги ҳам муваффақият омиллари бўлиб хизмат қилмоқда. Ширкат хўжалиги раҳбари Чўли НОРБЎТАЕВ қайси омиллар ҳисобига ютуқларга эришилаётганлиги, иш юритишда қўлланилаётган истиқболли усуллар, тармоқнинг келгусидаги равнақи тўғрисида шундай ҳикоя қилади.

— Деҳқончиликда муваффақиятга эришиш омиллари кўп. Бой тажриба, экинлар парваришида агротехника қоидаларига қатъий риоя этиш, илғор фан ва техника ютуқларини тармоқда қўллаш, замонавий техникадан самарали фойдаланиш, деҳқончилик маданиятини йилдан-йилга ошириб боришни шулар жумласига киритиш мумкин. Агар юқорида айтилган тадбирларни ўз вақтида қўллаб, йил давомида фидокорона меҳнат қилинса, тажрибали деҳқонлар маслаҳати билан иш юритилса, кўзланган мақсадга албатта эришилади.

Қатор йиллардан бери хўжалигимизда деҳқончиликнинг барча соҳаларида мўл ҳосил етиштириб келинаяпти. Ўтган йил ҳам ниҳоятда муваффақиятли бўлди. Эрта баҳорда 619 гектар майдонга «Фарғона-3» нави уруғи қадалганди. Парвариш оби-тобида ўтказилди. Ғўза агротехникасига қатъий амал қилинди. Баҳорда ҳавонинг инжиқликлари, кетма-кет ёғингарчиликлар, ёзда ҳароратнинг паст бўлишини пахтакорларимиз ўзларининг бой тажрибаси билан енгишга ҳаракат қилишди. Натижа ёмон бўлмади. Ғўза ривожи илгариги йилларга қараганда бироз кечиккан бўлса-да мўл ҳосил етилди. Давлатга хом ашё сотиш режаси туманда биринчи бўлиб, яъни 19 иш кунида уддаланди. Йиллик режа 150 фоиздан ошириб бажарилди.

Моддий манфаатдорликнинг яхши йўлга қўйилганлиги, йил давомида ўз вақтида иш ҳақи бериб борилганлиги ҳам муваффақиятлар омили бўлди. Биз меҳнат ҳақини ўз вақтида бериб борамиз. Боиси хўжаликнинг иқтисодий аҳволи яхши.

Хўжаликда узоқ йиллардан бери бригадага бошчилик қилиб келаётган ўз қасбининг фидойиси бўлган тажрибали деҳқонлар кўп. Дилмурод Камолов, Нуриддин Рустамов ва Азамат Ўринов кабиларни шулар жумласига киритиш мумкин. Ушбу жамоаларда ҳар йили режа ортиғи билан уддаланиб келинади. Ҳосилдорлик ҳам 55—60 центнерни ташкил қилади. Ўтган йили мазкур бригадаларда топшириқ сентябрь ойидаёқ бажарилди.

Мустақил мамлакатимиз халқ хўжалигида қишлоқ хўжалиги алоҳида ўринга эга бўлганлиги боис кейинги пайтда Президентимиз, ҳукуматимиз тармоққа алоҳида эътибор бераяпти. Етиштирилаётган хом ашёга олдиндан аванс беришнинг йўлга қўйилганлиги, мавжуд қарзларнинг маълум муддатга кечиктирилиши, иқтисодий заиф хўжаликларнинг санация қилиниши ва кўрилаётган бошқа чора-тадбирлар фикримизнинг далилидир. Пахтачилик бошқа соҳаларга қараганда катта фойда келтиради. Бизнинг иқтисодий кўрсаткичлар ҳам буни тасдиқлаб турибди. Масалан, 1997 йили хўжалик 88 миллион 713 минг сўм даромад олган бўлса, унинг 56 миллион сўми пахтачиликка тўғри келганди. Ўтган йилда эса ушбу кўрсаткич янада юқори бўлди.

Хўжалик иқтисодиёти мустаҳкамланиб бораётганлиги сабабли одамларнинг яшаш шароити ҳам яхшиланаяпти. Бунёд этилаётган маиший хизмат соҳасидаги, медицина, маориф борасидаги шохобчалар бунга мисол бўла олади.

Албатта муваффақиятлар ўз-ўзидан қўлга киритилаётгани йўқ. Ғалабага эришишда аввало, халқимизнинг фидокорона меҳнатини алоҳида таъкидлаш зарур. Хўжалигимизда пахтачиликка келгусида ҳам алоҳида эътибор берилади. Шу боис ўтган йилнинг кузидан бошлаб мўл ҳосилга пухта замин яратиш бошлаб юборилганди. Экин майдонларининг ҳаммаси сифатли қилиб шудгорланди. Ҳозир маҳаллий ўғит жамғариш, техникани созлаш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, шунингдек қишки тадбирларни амалга ошириш қизғин давом этмоқда. Бу борада Вазирлар Маҳкамасининг «1999 йил ҳосили учун кузги-қишки агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисидаги» қарори фаолиятимизда дастур бўлиб хизмат қилмоқда.

Президентимиз вилоят, шаҳар ва туман ҳокимлари билан бўлган учрашувда қишлоқ хўжалигидаги долзарб масалалар, ғўза навларини янгилаш, тармоқ иқтисодиётини мустаҳкамлаш, шунингдек ишга тўсиқ бўлаётган муаммоларни атрофлича таҳлил қилдилар. Дарҳақиқат, давр бошқаришни такомиллаштириб бориш, кам маблағ сарфлаб, кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқариш, чет эл тажрибасидан унумли фойдаланиш, хуллас сифатли ва харидоргир маҳсулот етиштиришни талаб қилмоқда.

Биз олдимизга қўйилган барча вазифаларни бажаришни бурчимиз деб биламиз. Ниятимиз тармоқда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг самарасига ўзимизнинг муносиб ҳиссамизни қўшишдир.

Суҳбатни Ҳ. КАРИМОВ ёзиб олди.

Агросаноат мажмуининг муҳим соҳалари: ЧОРВАЧИЛИК

Бухоро туманидаги Обид Убайдов номли жамоа хўжалиги сут товар фермасида 215 бош қорамол парваришланмоқда. Шунинг 110 бошдан зиёди сигир. Айни кунларда бу ерда ҳар бир соғин сигирдан кунига 7-8 килограммдан сут соғиб олинмоқда. Демак, ҳаракат бор жойда — барака бор. Ферманинг илғор сут соғувчиси Гулнора Қодировага ҳамманинг ҳаваси келади. У ўз қарамоғидаги 11 бош говмишни рисоладагидек парваришлаб, ҳар куни улардан мўл-кўл сут соғиб олмоқда. Гулнорахонга ўхшаган пешқадамлар фермада анчагина.

Х. ҚУРБОНОВ олган сурат.

ЯККАБОҒ ТУЛПОРЛАРИ

Яккабоғ туманидаги «Ҳисор» жамоа хўжалиги чавандозлари бир вақтлар ўзининг қорабайир отлари билан нафақат республикамизда, балки хорижда бўлиб ўтган баҳсларда иштирок этиб, юқори ўринларни олиб келган. Мейли Солаев, Бозор Абдиев, Раҳмон Санақуловлар кўпкари ва қиз қувмоқ мусобақаларида қатнашиб, совринли ўринларни эгаллашган.

Кейинги йилларда хўжаликда раҳбарларнинг тез-тез алмашиб туриши отларга бўлган муносабатни сусайтирганди. 1997 йилда хўжаликка етакчи бўлиб келган ишбилармон мутахассис Махматқул Қудратов отчилик фермасини тиклаш, аввалги шуҳратни мустаҳкамлашга эътибор бермоқда. Тулпорлар учун алоҳида беда майдонлари ажратилиб, парвариш қилинди. Улар учун махсус майдонлар кенгайтирилди. Отчилик фермасига тадбиркор мутахассис кадрлар танланиб, ишга юборилди. Отхоналар қайта таъмирланиб, тартибга солинди. Тулпорлар махсус дастур ва рацион асосида парвариш қилина бошланди. Алоҳида наслли отлар ажратилди.

Яқинда биз «Ҳисор» жамоа хўжалигидаги Соат Қурбонов мудирлик қилаётган отчилик фермаси ишлари билан танишдик ва бош отбоқар Нафас ака Камоловни суҳбатга тортдик.

— Ҳақиқатан ҳам икки йилдан буён отчиликка бўлган муносабат қатъий ўзгарди. Ўтган йили фермамизда 170 бош айғир отлар боқилиб, вилоят миқёсидаги хўжаликларга қарийб 2 миллион сўмга сотган эдик. Отлар асосан пойга ва кўпкари учун боқилиб, мутахассислар томонидан махсус машқлар ўтказилади.

22 бош қорабайир отлар насл олиш учун боқилиб, бияларга қўйилди. Улардан 150 бош қулун олинди. Улар бир йил шу ерда парваришланиб, 68 бош эркак қулунларни ажратиб, қолганини Назар Ҳакимов мудирлик қилаётган отчилик фермасига топширдик. Айғир отлар асосан шу ерда парваришланиб, хўжаликларга сотилади.

1998 йилда эса ёз ойида фермамизда республика миқёсида ким ошди савдоси ўтказилди. Бу савдода 36 бош пойгага ва кўпкари учун тайёрланган 36 бош от хўжаликларга 3,5 миллион сўмга сотилди. Ҳозирги вақтда фермамизда 220 бош зотдор тулпорлар парвариш қилинмоқда. Ферманинг ўзида ва Тошкент шаҳридаги ипподромда махсус дастур асосида 20 бош от мусобақалар учун тайёрланмоқда. Лазер номли қорабайир отлар республика миқёсида мусобақа, пойга ҳамда кўпкариларда фаол иштирок этиб, икки марта совринли ўринни олди. Спорт машқлари билан шуғулланган Ғофур Исломов, Аҳад Ражабов, Ҳусниддин Тўраевлар қимматбаҳо мукофотларга сазовор бўлишди.

Отхоналарда олиб борилаётган ишлар билан танишиб, бош отбоқарнинг барча гапларидан қаноат ҳосил қилдик. Сотиладиган отларнинг ҳар бири алоҳида-алоҳида хоналарда парвариш қилинаётир. Отбоқарлар Эркин Бойқобилов, Искандар Бекназаров, Жуманазар Ҳидоятовлар ўзларига бириктирилган тулпорларни рацион асосида парвариш қилиш билан бирга уларни мусобақаларга ҳозирлаш учун махсус машғулотлар олиб боришмоқда.

Отчилик фермасида қишлов пухта ҳозирлик билан ўтмоқда. Жонкуяр отбоқарлар 1999 йилда икки марта кимошди савдосини ўтказиб, 5 миллион сўмлик от сотишни мўлжаллашмоқда.

Отбоқарларнинг унумли меҳнат қилишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Уларнинг ойлик иш ҳақлари ўз вақтида бериб борилаётир. Ун, ёғ, бошқа маҳсулотлар фермага келтирилади. Бу йил хўжалик раҳбарияти отларни парвариш қилишни илмий асосда ташкил этиш учун 100 минг сўм ажратди.

Хайрулла ТЎРАЕВ.

ҲАРАКАТГА ЯРАША БАРАКАТ

Шу кунларда чорвадорлар ҳаётида муҳим палла — қишлов давом этмоқда. Чорвадорлар мавсумни соз ва муваффақиятли ўтказиш, жамғарилган озуқадан тежаб-тергаб фойдаланиш, фермаларни иссиқ сақлаш, ҳар бош сигирдан соғиб олинаётган маҳсулотни қиш фаслида ҳам камайтирмаслик чора-тадбирларини кўрмоқдалар.

Яқинда «Қизилравот» тажриба хўжалигида бўлиб, чорва қишлови қандай ўтаётгани билан қизиқдик. Ферма бош зоотехниги ёш, изланувчан мутахассис Раҳимжон Қурбонов экан. Чорвадорлар сулоласидан етишиб чиққан бу тиниб-тинчимас йигит ўзининг икки йиллик фаолиятида фермада катта ўзгаришлар қилишга улгурибди. Молхона, чорвадорлар дам олиш хонаси ва бошқа бинолар сифатли таъмирланган. Жониворларни парваришловчи ва сигирсоғарлар зарур нарсалар билан таъминланди. Уларга бепул иссиқ овқат ташкил қилинган, озиқ-овқат маҳсулотлари билан мунтазам таъминланадилар. Яқинда 60 килограммдан шоли берилди.

Мавжуд 787 бош қорамол, шундан 240 боши сигир, зооветеринария қоидалари асосида парваришланмоқда. Қишловга мўл озуқа жамғарилганлиги муваффақият омили бўлмоқда. Жумладан, 480 тонна сенаж, 680 тонна силос, 75 тонна беда пичани, 240 тонна лавлаги ғамланган эди. Емиш исроф қилинмай молларга едириляпти. Озуқа цехи ишлаб турибди.

Дарвоқе, Наманган вилоятидаги бу йирик хўжаликда ўтган йилги натижалар ёмон бўлмади. Ундан олдинги йилга нисбатан 66 тонна кўп сут соғиб олишга эришилди. Бунда Гулзийнат Жонсаидова, Раҳимжон Абдуллаев, Каромат Тўраева сингари тажрибали сигирсоғарлар, Раҳимжон Жўраев, Мамасоли Маврулов, Ҳабибулло Муродов каби касбига фидойи чорвадорлар муваффақиятга салмоқли ҳисса қўшдилар. Уларнинг фидокорона меҳнати туфайли айни кунларда сигирлардан 900-1000 килограммдан сут соғиб олишга эришилаётир.

М. ҚОДИРОВ.

ДАЛАЛАР УЙҒОҚ

Ҳадемай қишнинг сўнгги ойи — феврал ҳам олис шимол ўлкасидаги қароргоҳига чекиниб, ўз ўрнини кўкламнинг майин ва сафоли кунларига бўшатиб беради.

Ҳа, баҳор яқин. Бу йилги кўклам файзи-тароватп ўзгача бўлади. Негаки, ҳаётимиз мазмуни, оиламиз бахту-иқболи, фарзандларимиз тарбиячиси, яхши ёмон кунларда ёнимизда ҳамроҳ-дўст, азиз ва мўътабар — Аёлларимиз йили бу.

Уфқларга туташиб кетадиган саховатли далалар ҳам ана шу қалби қайноқ муниса опа-сингилларимиз меҳридан баҳраманд. Уларнинг майин ва сеҳрли қўллари ила заминнинг жавоҳирларга тўла сирли сандиғи очилади.

Парда Зиётов Жиззах туманидаги Хамроқул Носиров номли жамоа хўжалигида қарийб 30 йилдан бери пахтачилик бригадасига бошчилик қилиб келади. Унинг фидокорона меҳнати бултур республикамиз Президенти томонидан муносиб тақдирланиб, Ўзбекистон Қаҳрамони унвоига сазовор бўлди.

— 1998 йилни бригадамиз аҳли муваффақиятли якунлашди. Барча соҳада белгиланган режа ва топшириқлар ортиғи билан бажарилди — дейди бригада саркори. — Худо ҳохласа, жорий йил барча деҳқонлар учун омадли бўлади. Кўклам нафаси сезилиб турибди. Шу сабаб, далага ўғит чиқариш, ариқ-зовурларни тозалаш, лотокларни таъмирлаш, экиш ва ҳайдов агрегатларини созлаш ишлари қизғин.

32 гектар майдонда парваришланаётган ғалла ривожи яхши. Ушбу барака йилида 81 гектар ерга чигит қадамоқчимиз. Бригадамизда жами 16 оила пудрат асосида меҳнат қилади. Ўтган йили ижарачиларимиз 110 минг сўмдан даромад олишди. Насиб этса, бу йилгиси янада юқори бўлади.

Айни паллада мироблармиз Пиримкул Курбонов, Ғайрат Шокиров ерни яхоб сувига қондиришда, механизаторлар Икром Исроилов ва Собир Аралов эса дала бошига маҳаллий ўғит чиқаришда фидойилик намунасини кўрсатишмоқда. Феврал ойининг сўнгги кунлариданоқ ерни экишга тайёрлашни бошлаб юборамиз.

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ.

ҒАЛЛАКОРЛАРНИНГ БАҲОРГИ ЮМУШЛАРИ

Мутахассис тавсияси

Республикамизнинг мустақиллиги шарофати билан ғаллачиликни ривожлантиришда йилдан-йилга дадил қадамлар қўйилмоқда. Чунончи, ўтган йили жами суғориладиган 1 миллион гектардан ортиқ ғалла майдонидан гектарига ўртача 31.5 центнердан ҳосил етиштирилди. Республика тарихида илк марта 3 миллион 200 минг тоннадан ортиқ дон олинди.

Кузги бошоқли дон экинлари майсаларининг қишдан беталофат чиқиши, кўп жиҳатдан январ ойида юзага келадиган об-ҳавога боғлиқ. Вилоятлардан олинган маълумотларга кўра, январ ойининг дастлабки ўн кунлигида ҳаво ҳарорати Сурхондарё, Қашқадарё вилоятларида ўртача 0—5 даража совуқни ташкил этган бўлса, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти, шунингдек Жиззах, Самарқанд, Тошкент вилоятларининг айрим ҳудудларида январ ойидаги энг паст ҳаво ҳарорати 9-14 даража совуқни ташкил этди. Қолган вилоятларда кузги ғалла майсалари 10—15 см қалинликдаги қор тагида қишловни ўтади. Бу юқорида қайд этиб ўтилган вилоятларда кузги ғалла майсаларига салбий таъсир кўрсатмади.

Ҳозирги кунга келиб, республиканинг асосий суғориладиган ҳудудларида кузги ғалла тўлиқ туплаш, айрим жанубий ҳудудларда ва қисман Фарғона водийсида найчалаш даврига кирган ғалла майдонлари мавжуд.

Суғориладиган майдонларидаги кузги ғалланинг ҳолатини чуқурроқ таҳлил этадиган бўлсак, қуйидаги маълумотлар кўзга ташланади. Тўлиқ туплаш даврига кирган жами майдон 748,3 минг гектарни ёки 75 фоизни, 3—4 барг ҳолатидаги ғалла 185,1 минг гектарни ёки 18,5 фоизни ва 1—2 барг ҳолатидаги майдон эса 66,6 минг гектарни (6,6 фоиз) ташкил этмоқда.

Тўлиқ суғориш ва ўғитлашга муваффақ бўлган Андижон, Жиззах, Сирдарё, Фарғона ва Самарқанд вилоятларида 70—100 фоиз майдонда кузги ғалла тўлиқ тўплаган бўлса, бу кўрсаткич Қорақалпоғистон Республикаси ва Навоий вилоятида атиги 40-60 фоизни ташкил этмоқда.

Баҳор — ғаллачиликда ҳал қилувчи давр ҳисобланади. Ҳадемай ғалла майсалари қишки тиним даврини ўтаб, ўзининг баҳорги вегетацияга киришади. Маълумки, ўтган йилнинг кузида Республикамизнинг суғориладиган майдонларига асосан Краснодар селекциясига мансуб Юна буғдой нави экилди. Бу нав интенсив типдаги нав бўлиб, тупроқ унумдорлги, агротехникаси, хусусан маъдан ўғитлари ва намликка ниҳоятда талабчан. Ўтган йиллар тажрибаси шуни кўрсатдики, бу нав республиканинг тупроқ унумдорлиги ва деҳқончилик маданияти нисбатан юқори бўлган Андижон, Самарқанд, Хоразм, Тошкент вилоятларининг кўпчилик хўжаликларида ўзининг юқори ҳосилдорлик салоҳиятини намоён қилган бўлса, тупроқ унумдорлиги пастроқ, сув билан камроқ таъминланган Жиззах, Сирдарё, Қашқадарё, Навоий ва бошқа ҳудудларда кутилган натижани бермади.

Бугунги кунга келиб, кузги ғалла уруғини барвақт экиб уз вақтида ўғитлаб ва суғорилган хўжаликларда бир квадрат метрдаги ўсимлик туп сони 350-400 ва ундан ортиқни ташкил этмоқда. Экиш муддатлари чўзиб юборилган хўжаликларда эса бугунги кунга келиб кузги ғалланинг ўсиш ва ривожланиши орқада қолиб эндигина туплаш даври бошланмоқда.

Илмий изланишларнинг кўрсатишича суғориладиган кузги ғалла экинларидан 1 центнер дон ва сомон етиштириш учун тупроқдан ўртача 3,2 кг азот, 1,2 кг фосфор ва 3 кг калий моддалари чиқиб кетади. Ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини чегаралаб турувчи асосий омилларга биринчидан, тупроқда ўсимлик ўзлаштира оладиган шаклдаги азотли ва фосфорли озиқа моддаларнинг етишмаслиги бўлса, иккинчидан вегетация давомида тупроқда намликнинг етишмаслигидир. Суғориладиган майдонларида ғалла экинлари ҳосилдорлигининг 50—60 фоизи маҳаллий ва маъдан ўғитлари ҳисобига олинади.

Илмий асосланган тавсияларга мувофиқ, республиканинг суғориладиган майдонларида етиштирилаётган кузги ғалла экинларини озиқлантириш қуйидагича табақалашган ҳолда ўтказилиши лозим:

Биринчи озиқлантириш ўсимликнинг баҳорги вегетацияси бошланиши билан соф таъсир этувчи модда ҳисобида 60—70 кг ҳисобида азотли ўғитлар берилиши керак. Иккинчи озиқлантиришда эса ўсимликнинг тўлиқ найчалаш даврида гектарига 80—100 кг ҳисобида азотли ўғитлар солинади. Интенсив типдаги буғдой навларини озиқлантиришда азотли ўғитлар меъёри 10—15 фоиз кўпайтирилиши мақсадга мувофиқдир. Озиқлантиришнинг самарадорлиги кўп жиҳатдан тупроқдаги намлик меъёрига боғлиқ. Шуни ҳисобга олган ҳолда, озиқлантириш билан кетма-кет суғоришни ҳам бошлаш лозим. Иложи борича минерал ўғитлар ўғитлатгич аппаратлари билан берилса, самарадорлиги кескин ошади.

Суғориш муддати ва меъёри ҳам хўжаликнинг табиий тупроқ иқлим шароити, хусусан тупроқнинг механик таркиби, ер ости сизот сувларининг жойлашиши ва ўсимликнинг туп сони ҳисобга олиб қуйидагича табақалашган ҳолда ўтказилиши зарур: вегетация давридаги биринчи суғоришни ўсимликнинг тўплаш-найчалаш даврида гектарига 600-700 кубометр, иккинчи суғоришни кузги ғалла ўсимлигининг найчалаш-бошоқлаш даврида 700-800 кубометр, ҳисобида ўтказиш жоиз. Навбатдаги суғоришларни ўсимликнинг гуллаш-сут-мум пишиш даврларида ҳам тўла меъёрда ўтказилиши керак.

Четдан келтирилган интенсив типдаги буғдой навларини суғориш тупроқ ва об-ҳаво шароитларига қараб 1—2 марта қўшимча ортиқ суғорилади. Умуман суғориладиган ерларда етиштириладиган барча ғалла навлари учун намликка бўлган энг хавфали даври — гуллаш-сут пишиш даври ҳисобланади. Бу даврда юзага келадиган тупроқ ва ҳаво қурғоқчилигининг таъсири натижасида доннинг майда ва пуч бўлишига, пировард натижада ҳосилдорликнинг кескин пасайишига олиб келади.

Ҳосилдорликни чегараловчи омиллардан бири бегона ўтлардир. Шуни тан олиш лозим, ўтган йилларда Республиканинг аксарият ғаллакор хўжаликларида бегона ўтларга қарши курашга етарли аҳамият берилмади. Натижада, ўт босган майдонларда ҳосилни ўриб-янчиб олиш анча қийинчилик билан олиб борилди, мавсум чўзилиб, ҳосилнинг анчагина қисми нобуд бўлди. Шунинг учун ҳозирданоқ барча хўжаликларда ўт босган далалар аниқ белгиланиб, етарли миқдорда гербицидлар ва уларни сепувчи механизмлар тайёрлаб қўйилиши зарур. Суғориладиган майдонларда бегона ўтларга қарши кимёвий курашда Гранстар, Парднер каби гербицидларни ишлатиш тавсия этилади.

Гранстар гербицидини қўллаш меъёри гектарига 15—20 граммни, Парднерники эса 1,5—2 кг ни ташкил этади. Гербицидларни қўллашнинг мақбул муддати ўсимликнинг туплаш даври бўлиб, бунда парднер гербицидини ҳаво ҳарорати иссиқ 5 даража бўлганда, гранстар гербицидини эса ҳаво ҳарорати 14 даражадан ошгандан сўнг қўлланилади. Бундан кейинги муддатларда қўлланилган гербицидларнинг таъсир кучи кескин камаяди ва ўсимликнинг пайҳон бўлишига олиб келади. Бу йилги шароитда сувли ғаллазорларда ёввоий ўтларнинг кўп бўлишини ҳисобга олганда уларни қўл кучи билан ўтоқ қилиши тавсия этилади.

Лалмикор минтақаларда кузги ғалладан юқори ҳосил олишнинг муҳим омилларидан бири озиқлантиришдир. Лалмикор жойларда кузги ғаллани баҳорги озиқлантириш муддати, меъёри уларнинг минтақавий жойлашишига, тупроқ унумдорлиги, ёғин-сочин миқдорига қараб белгиланади.

Ёғин-сочин билан кам таъминланган текисликларда азотли ўғитлар билан озиқлантириш меъёри соф озуқа модда ҳисобида гектарига 30 килограммни, қир-адирликда 40 кг ни, тоғ олди ва тоғли минтақаларда эса 60 кг ни ташкил этади. Барча лалмикор минтақаларда кузги ғаллани озиқлантиришни февралнинг иккинчи ярми ва март ойининг бошида ўтказиш мақсадга мувофиқ.

А. ОМОНОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор
Х. ЮСУПОВ,
Ғ. ОТАБАЕВ,
С. РУСТАМОВ
қишлоқ хўжалик фанлари номзодлари

САБОҚЛАР НЕГА КОР ҚИЛМАЯПТИ

Буғдой етиштиришдаги қолоқлик Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалигида тўпланиб қолган муаммолардан энг жиддийи ҳисобланади. Хўжаликларнинг аксариятида кузги буғдойдан мўл ҳосил олиш ҳақидаги яхши ният ярим йўлда қолиб кетмоқда. Мисол учун хўжаликлар 1998 йил ҳосили учун режадаги 28 минг ўрнига салкам 30 минг гектар ерга буғдой уруғи экқан эдилар. Иқлим инжиқликлари, экиш, парвариш талаблар даражасида бўлмаслиги натижасида 8542 гектар ердаги буғдой униб чиқмади, ёки яккам-дуккам бўлиб ўсгани қовжираб қолди. Пировардида мўлжалланган 89600 тонна ўрнига 33827 тонна буғдой етиштирилиб, давлатга 29997 тоннаси сотилди, шартнома 55,6 фоизга бажарилди. Ҳосилдорлик аранг 15 центнердан ошди.

Тўғри, бир қатор туманларда, пешқадам хўжаликларда буғдойдан мўл ҳосил олинишига эришилди. Жумладан, Элликқалъа ва Тўрткўл туманлари давлат буюртмасини уддалашга эришдилар. Элликқалъа туманидаги «Сарабий» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси зиммасидаги топшириқни 149 фоизга бажариб, ҳосилдорлик деярли 40 центнерни ташкил этди. Шунингдек, Тўрткўл туманидаги «Ўзбекистон», «Шўрахон», Шароф Рашидов номли, Обожон Дурдиев номли, Элликқалъа туманидаги Ғани Одилов номли, «Дўстлик», Хўжайли туманидаги «Озодлик», Беруний туманидаги «Шоббоз» хўжаликларида ҳам юқори ҳосил олинди.

Аммо ўнлаб хўжаликлар буғдой етиштириш борасидаги қолоқликка барҳам бера олмаётирлар. Чунончи, 1998 йили Тахтакўпир туманидаги «Қўнғироткўл», Мўйноқ туманидаги «Қозоқдарё», «Бўзотов туманидаги «Тўрткўл», Нукус туманидаги «Қизил уй» хўжаликлари гектарига 4, Қўнғирот туманидаги «Қўнғирот», «Равшан» хўжаликлари 6, Чимбой туманидаги «Бахтли», «Майжап», Қораўзак туманидаги «Есимўзак» хўжаликлари 7, Шўманай туманидаги «Дўстлик байроғи» хўжалиги 8, Кегайли туманидаги «Халқобод», «Дарвозақум», Қангликўл туманидаги «Жайҳун», Куламетжиров номли хўжаликлар 9, Хўжайли туманидаги «Амударё», «Жамбул» хўжаликлари 10, Беруний туманидаги «Гулистон», «Олтинсой» хўжаликлари 11 центнердан буғдой етиштирдилар. Тахтакўпир туманидаги «Бўршитов» ижара хўжалиги аъзолари ғалвир сувдан кўтарилган чоғда ер чизиб қолдилар: ҳосилдорлик 1,7 центнерни ташкил этди, бошқачасига айтганда бўршитовликлар далага экқан уруғларининг миқдорини ҳам йиғиб ололмадилар. Энди буғдой етиштиришга кетган сарф-ҳаражатларни ўзингиз ҳисоблаб олаверинг!

Буғдой ҳосилдорлиги Тахтакўпир туманида 10, Чимбой ва Мўйноқ туманларида 11, Қораўзак туманида 12, Қўнғирот, Қанглиқўл, Шўмоной, Бўзотов туманларида 13, Кегайли туманида 14, Нукус туманида 16, Беруний туманида 18 центнерни ташкил этди, холос. Нима учун бундай қолоқликка йўл қўйилаётганлиги аён: буғдой етиштириш учун унумдорлиги паст ерлар ажратилмоқда, уруғчиликдаги лоқайдликка суст равишда чек қўйилмоқда, парваришда агротехника қоидаларига тўлиқ риоя қилинмаётир ва бошқа кўпдан-кўп сабаблар кўрсатиб ўтиш зарур.

Ҳўш, 1998 йилги камчилик ва нуқсонлардан тегишли хулоса чиқарилдими? Сабоқлар кор қилдими? Афсуски, сезиларли ўзгариш кўринмаяпти. Ўтган йилнинг кузагида хўжаликларда 1999 йил ҳосили учун 28 минг гектар ерга буғдой экилган эди. Ҳозирги кунда шулардан 14 минг гектарида яхши ҳосил олиш имконияти борлиги чамаланмоқда. Қолган майдонларда буғдой кутилганидек тўкис униб чиқмади. Ҳозирги вазифа барча мумкин бўлган майдонларда бўлиқ буғдой етиштириш, бу борадаги имкониятлардан тўлиқ фойдаланишдан иборат. Биринчидан, буғдой майсалари тўрт марта минерал ўғитлар билан озиқлантирилиши лозим. Иккинчидан, парвариш даврида буғдойзорлар жанубий туманларда ўн мартагача, шимолий туманларда етти марта суғорилиши шарт. Айниқса, юқори ҳосилли «Юна», «Скифянка», «Спартанка» каби нав буғдойлар парваришида бу масала диққат марказида турмоғи даркор. Учинчидан, буғдойзорларга кўплаб миқдорда маҳаллий ўғит солиш зарур. Бу борада қўшни Хоразм вилояти деҳқонлари тажрибасидан самарали фойдаланиш мумкин. Умуман Қорақалпоғистонда маҳаллий ўғит жамғариш суст бормоқда. Жами 1 миллион 600 минг тонна маҳаллий ўғит жамғарилиши, шу жумладан, 550 минг тонна компост ҳозирланиши зарур бўлса, ҳозиргача мазкур топшириқнинг олтмиш фоизи ҳам бажарилгани йўқ. Бу борада ўтган йилги суръатдан ортда қолинмоқда. Айниқса, Амударё, Шўмоной, Чимбой, Кегайли, Хўжайли, Қўнғирот, Нукус, Тахтакўпир туманларида бу иш ўта оқсамоқда.

Юқоридаги таҳлилдан хулоса шулки, қорақалпоғистонлик деҳқонлар бошқа қишлоқ хўжалик экинлари қатори кузги буғдойдан ҳам юқори ҳосил олишлари, бу йўналишдаги барча имкониятлардан усталик билан фойдаланишлари, ҳар бир буғдой майсасини асраб-авайлашлари, буғдойзорларни пайҳон қилиш ҳолларига тамомила чек қўйишлари, аксарият майдонларда гектарига камида 30 центнердан бўлиқ дон етиштиришнинг ҳамма чораларини кўришлари керак.

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

КЎКЛАМГА ШАЙ

Қўриқ Бўз туманидаги «Янги ҳаёт» хўжалиги пахтакорлари бу йил 750 гектар ерга чигит экадилар. Ана шу майдоннинг деярли тенг ярмида ер шўри ювилиши керак эди. Бу иш қисқа муддатда сифатли бажарилди. Шунингдек хўжаликдаги мавжуд сеялка, чопиқ тракторлари ҳамда чигит экиш техникаси таъмирдан чиқарилди.

Тумандаги ўнта хўжаликнинг барчасида кўкламги экиш мавсумига тайёргарлик ниҳоясига етказилмокда. Бу йил туман пахтакорлари 7 минг 463 гектар ерда пахта етиштирадилар.

ЙЎЛЛАР РАВОН БЎЛСА...

Наманган туманидаги йўл қурилиши ва таъмирлаш бошқармаси жамоаси бу йил ташкил топганлигининг чорак асрлик тўйини нишонлайди. Бошқарма маъмурияти ишчи-хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш уларга қулай шароитлар яратиб беришга алоҳида эътибор қаратмокда.

Излаган имконият қидиради, деганларидай корхонада бугунги бозор муносабатларга ўтиш даврида ҳам ойлик маошлари, мукофот пуллари ўз вақтида бериб турилибди. У. Мамаев, С.. Қаҳҳоров, М. Мамажоновлар барча соҳада ҳамкасбларига намуна бўлишяпти.

Б. ҚЎШМОНОВ.

1999 йил — Аёллар йили

БОНУ ДЕЯ АРДОҚЛАШГА ЛОЙИҚ

Бу аёлларни болалигимдан яхши биламан. Улар ана бахтли бўламан, мана яхши яшайман, деб умрларининг гўзал онларини ўтказиб юбордилар. Болаликларидаёқ бошига турмуш ташвиши тушган бу қизалоқлар бирдан улғайиб қолгандилар. Гап-сўзларида, юриш-туришларида катталарга хос одатлар зоҳир эди. Айниқса, бу қизларда орият, ғурур кучли эди. Лаънати уруш бошланганда улар бугун мен суҳбатлашиб ўтирган Жаннат опа Ғофурова ҳам, Турсун опа Маматова ҳам, Нозбуви опа Юнусалиева ҳам, Каромат хола, Робия келинойи, Адолат опамлар ҳам эндигина ўн икки-ўн уч ёшли эдилар. Йигитлар қайтмас бўлиб кетдилар жанггоҳларга. Далалар, тракторлар, қўш ҳўкизли омочлар, омборхоналар бўш қолди. Ишлаш учун одам қолмагандай гўё. Аммо жамоа ҳаракат қилиши керак. Маҳаллада Эргаш Ҳотамов деган бригадир бўларди. Одамларга меҳрибон, дағалроқ овозда гапирса ҳам кишининг дилини оғритмайдиган ширин сўз киши эдилар. Бир куни у маҳалладаги ўн икки-ўн уч ёшли қизларни тўплаб, далага чорлади. Бу қизларни шу ёшгача оналари тишида тишлаб, суяб-суяниб катта қилган эди. Дунёда энг оғир арава — турмуш. Акс ҳолда ҳали сочларидан тол баргаклари аримаган шу қизалоқлар далага чиқармиди?!

— Жамол Файзиев деган болакай бўларди, — дея аста ҳикоя қилади Жаннат опам, — Даладаги барча иш ўзимизга қолган, пахтани яганалардик, кейин шоли ўтоғига борардик. Сўнгра буғдой ўроғи бошланарди. Қуруқсойда ойлаб ўроқчилик қилардик, Жамол эса Оҳангарон дарёси бўйларидан ғалла боғлайдиган ўтларни эшагига ортиб чиқарди. Ейдиганимиз бир қадоқ сузмаю кунга тутса кун кўринадиган арпа нон, гоҳида зоғора, иссиқ овқат қайда. Олма баргидан дамланган чой жонимизга оро кирарди. Бу ҳам бир қисмат-да. Уруш азобларини эслагим келмайди. Қирқ тўртинчи йил бўлса керак, мактабларни ёпиб қўйдилар. Урушдан сал олдин қуриб битказилган мактабимиз биноси йигитларни ҳарбийга ўргатадиган жойга айланди. Ўша йили мен қўш ҳайдайман. Турсуной — зиғир экадиган звенони бошқаради. Адолат — шоличиликка масъул. Нозбуви ўзича звено тузиб қанд лавлаги экан. Ҳамма звеноларда фақат мактаб ёшидаги болалару соч попук таққан қизалоқлар. Ойлаб уй юзини кўрмаймиз. Уруш даври ўз суронлари билан ҳеч кимни аямади. Хурсанд опа тракторчиликни ўрганиб кечаю кундуз ер ҳайдади. Бозорой хола ҳам тракторчи эди. Ғаллани ҳўкизлар билан янчиб олардик. Янчилган ғалла эшакларга ортилиб, ёш болалар етагида «Заготзерно»га топшириларди. Хўжалигимизда пахта ҳам экиларди, унинг теримига ҳам аксари чоллар, кампирлар, ёш болалар чиқариларди. Қишда ҳам кўсак чувиб топширардик.

...Ҳали бола эдим, мактабга биринчи марта борган қирқ учинчи йил бўлса керак. Қорахитойнинг бўм-бўш кўчасидан кетаётиб, икки хўкиз қўшилган шақилдоқ аравада Адолат опамнинг Оҳангарон тумани марказига ғалла ташиётганини кўрганман. Хўкизлари қурмагур Адолат опамга бўй бермай, чопишади, кизалоқ бечора «Хўп-хўп»лаб қўлидаги ўзидан икки ҳисса узун гаврон билан уларни катта йўлга солади. «Заготзерно»да эса зилдай ғалла қопларни яна ўзи бўшатади. Яна эсимда бор, бир маҳаллар — балки бу уруш тамом бўлиб, эндигина бирин-сирин эркаклар армиядан қайтиб келган пайтлар бўлса керак, ойдин тунда маҳаллада кечаси болалару қизалоқлар бекинмачоқ ўйнардик. Мен Нозбуви опага қараб осмондаги тўлин ойни кўрсатдим. Нозбуви опам осмонга қараб узоқ тикилдилар, қаттиқ хўрсиниб, билинар-билинмас овозда: — ой тўлади, кўнгил тўлмайди, деб қўйдилар. Албатта болалик қилиб бу гапни тушунмагандирман, унинг маъноларини энди уқяпман.

Бугун уруш даврида умрининг гўзал онлари кечган аёллар Жаннат опамнинг уйларига тўпланишган. Уларнинг чеҳраларига қарайману кўзларида қандайдир мунг, юзларидаги ажинлар, пахтадай оппоқ сочлар ўша оғир йиллардан нишона. Ҳа, бу аёлларнинг болалиги, ёшлиги, ҳуснлари, болалик қувноқликлари эгатларда, уватларда, Қуруқсойнинг ғаллазорларида тўкилиб қолган. Шуниси қувончлики, шунча воқеалар: далаю даштларда, шолизору экинзорларда тунукун, ойлаб, ҳафталаб қолиб кетсалар ҳам улар ҳақида ёмон сўзлар ораламади. Кейинчалик уларнинг ҳаммаси қорахитойнинг чароғон хонадонларига зебо келинлар бўлиб тушишди. Мен бир вақтлар эркаклардан қолишмай меҳнат қилган опахонларга боқиб бир ҳақиқатни англайман. Уларнинг баъзиларида ҳали ҳам узун-узун сочлар учига қандайдир тангачалар тақиб олишган, миллийлигини сақлага., Зотан, ўзбек аёллари иффати, ҳаёси билан бирга момоларидан ёдгор бўлиб қолган узун сочларини асрашни ҳам яхши билиши керак. Бу ҳақда яна Жаннат опамдан сўрайман.

— Соч— аёлнинг кўрки, унда аёлнинг фақат ҳусни эмас, оқилаю барнолиги ҳам яширинган бўлади. Ўзингиз ўйланг, уқувсиз аёл узун сочни қандай эплайди. Аслида сочи узунлик ҳам донолик аломати.

— Менга, қаранг, қайним, — дея суҳбатга аралашади Робия кеннойим. — Назаримда кейинги пайтда эркакларимиз сал эътиборсиз бўлиб боришмоқдами? Аёлларга нисбат берилиб айтилган хони, бегойим, бону, нисо, малика деган сўзларни жуда кам эшитадиган бўлиб қолдик. Президентимиз бу йилни Аёллар йили деб белгилаган эканлар, энди эркакларимиз аёллар номига ўша гўзал сифатларни ҳам қўшиб айтишни ўргансалар ёмон бўлмасди...

Шу аснода Жаннат опам овқат келтирдилар. Меҳмон кутиш Жаннат опамдан ўтаверсин-да. Қозонга барча аёллар соладиган масаллиқ ташланса-да, опа тайёрлаган таом бошқа-да. Одам боласининг қўли шунақа ширин бўладими?! Овқат асносида Турсун опамга юзланиб, ҳазил-мутойиба билан сўрайман.

— Бу йил Аёллар йили, юртимизда жуда катта ишлар амалга оширилмоқда. Шундай қутлуғ йилда биз — эркакларни ўкситиб қўймайсизларми, ишқилиб?

— Вой укагинамей, аёлларнинг ҳаёти, тирикчилиги эркаклар билан-ку. Биз нима, нари борса эркакка суянган, эркак ҳимоясидаги зотмиз. Ниятим эркакларнинг доимо қўли ва кўнгли баланд турсин. Эркакларнинг кифтларини кафтларим билан зиёрат қилиб, кўзимга сурта-сурта яратгандан тилайман: Оллоҳим, бош паноҳимиз, ўғилу оғаларимизнинг барини балоқазолардан ўзинг омон асра, бу ёғига биз камарбастамиз!

...Жаннат опамнинг хонадонидан кўнглим нурга тўлиб чиқдим.

Мўмин ҚАЮМОВ.

«Чортоқ — Барака» деҳқон-фермер хўжалигининг ташкил топганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Соҳанинг ҳадисини олган фидойиларнинг тадбиркорлиги туфайли бу ерда чорвачилик ривожланмокда. Ҳозирги кунда 140 бош мол рацион асосида парваришланяпти. Озуқа базасининг мустаҳкамлиги соҳадан мўл-кўл маҳсулот етиштиришга имкон бермокда.

СУРАТДА: фермер хўжалиги бошлиғи Нўъмон Темиров.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

МИРОБЛАР ТАРАДДУДИ

Қизириқ тумани хўжаликларида баҳорги экин-тикин мавсумига қизғин тайёргарлик кўрилмокда. Туманда суғориш тармоқларини тартибга солишга алоҳида эътибор қаратилаётир. Ҳозирдаёқ 405 километрли суғориш тармоғидан 372,5 километри таъмирланди.

Жанубий Сурхон сув омборидан сув оладиган йирик «чап тармоқ» ва «Р'4 А» каналларида тозалаш ишлари ниҳоясига етай деб қолди. Улардаги барча гидротехник иншоотлар ҳамда гидрогатлар сифатли таъмирдан чиқарилди.

(ЎзА).

ПЕШКУ ТУМАНИ ЯНГИЛИКЛАРИ

Автомобилларнинг электр тизимини тузатиш устахонасининг Зандани деҳқон бозорида очилиши кўпчиликни хурсанд қилди. Чунки, машинасининг электр қисмлари ишламай қолган ҳайдовчилар эндиликда уста ва устахона ахтариб овора бўлишмайди. Бу ишнинг ташаббускори туман деҳқон бозорининг маъмурияти бўлди.

Бу ерда ўз касбининг моҳир усталари Саври Иброҳимова, Мурод Остоновлар ҳамда ёш созловчи Улуғбек Саъдиевлар сидқидил хизмат кўрсатишмоқда.

* * *

«Туркистон» жамоа хўжалиги бошқаруви ҳар қандай қийин шароитда ҳам барча 12 та қишлоққа газ олиб келишни ниҳоясига етказди. Иқтисодий қийинчиликларга қарамай ўтган йилнинг ўзидаёқ бу муҳим ишга 9 миллион сўмдан зиёд пул сарфланди.

Газлаштириш ишларини «Наврўз» фирмаси жамоаси қисқа фурсатда бажарди.

* * *

Шу кунларда тумандаги ҳамма хўжаликларнинг машина-трактор паркларида қишлоқ хўжалик техникаси, экиш сеялкалари, бороналар, чизеллар ва бошқа кўкламда ишлатиладиган механизмларни таъмирлаш қизғин бораяпти.

«Туркистонлик»лар ҳам техника ва бошқа асбоб-ускуналарни баҳорги мавсумга бекаму кўст тайёрлаб қўймоқдалар. База мудири Давлат Яхшиев, механик Рустам Жумаев, созловчилар Назар Арабов, Камол Умаров, темирчи Аҳтам Дониёров, токар Зулфиддин Дурназаров таъмирлаш ишларини сифатли бажармоқдалар.

С. ҚОДИРОВ.

САБЗАВОТДАН ШАКАР ҚИЁМИ

Фарғона давлат университетининг бир гуруҳ олимлари қишлоқ хўжалигида яхши самара берадиган янгилик татбиқ этишди. Доцентлар Н. Исмоилов, А. Мирзақулов, химия фанлари номзоди З. Сафоевларнинг изланишлари туфайли қанд лавлагидан 70—78 фоизгача шакарга эга бўлган қиём олиш технологияси жорий қилинди. Дастлабки ҳисоб-китоблар ҳар 10 тонна қайта ишланган қанд лавлагисидан 200 минг сўм иқтисодий фойда олиш мумкинлигини кўрсатди. Шакар қиёми олишга мўлжалланган қурилма содда тузилишда бўлиб, ширкатлар, фермерлар учун қулайдир. Олимларнинг изланишлари бошқа ширали мева-сабзавотлардан ҳам қиём олиш мумкинлигини кўрсатди.

СОЯДАН ОҚСИЛ

Профессор Ҳ. Қурбонов раҳбарлигидаги гуруҳ лаборатория шароитида соя чиқиндисидан оқсил олиш устида иш олиб борди. Тадқиқотни жорий қилишга «Фарғонагўшт» акционерлик жамияти ҳомийлик қилди. Ниҳоят, изланишлар ижобий самара бериб, 3—4 килограмм соя чиқиндисидан бир килограмм оқсил олиш тажрибада исботланди. Агар тажриба ишлаб чиқаришда қўлланилса, бир тонна соя чиқиндисидан юз минг сўм иқтисодий фойда кўриш мумкин. Оқсил гўшт маҳсулотлари ва қандолат, шунингдек болалар озиқ-овқатлари ишлаб чиқаришда катта самара беради. Шу боис олимлар мой ва оқсилга бой соя ўсимлигини кўпроқ экишни тавсия қилмоқдалар.

М. РАХИМОВ.

ЭЛ РИЗҚИГА МУНОСАБАТ ШУМИ?

Шеробод туманининг айрим хўжаликларида ҳукуматимизнинг экинларни пайҳон қилишга қарши курашни фаоллаштириш тўғрисидаги қарорига эътиборсизлик билан қараб келинмоқда. Гўё, бу иш фақат ички ишлар идоралари ходимлари зиммасига юклатилгандек.

Тумандаги Эшбой Бердиев номли, Улаш Туропов номли, «Ўзбекистон», «Таллашқон» хўжаликларида ғалла майдонлари қаровсиз ташлаб қўйилган. Бўлмаса куппа-кундуз куни Турдимурод Чориев, Норали Худоёров деган кимсалар молини экинзорда боқармиди? Йилнинг бошидан буён туманда 14 марта экинзорда боқилаётган моллар ушланган. Ёш болалар-ку молини билиб-билмай майсага ўтлатгандир. Аммо Эшбой Бердиев номли хўжаликда бригадир бўлиб ишловчи Шохдор Абдулахатовнинг 13 бош қорамолини ғаллазорда ўтлатганини қандай баҳолаш мумкин?

Туман ички ишлар бўлими бундай номаъқул ҳолларга қарши курашмоқда. Моллари экинларни пайҳон қилган кишиларга жарима солиняпти. Тўпланган материаллар чора кўриш учун фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига, судга юборилмоқда. Аммо хўжаликларнинг раҳбари-ю мутахассислари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қаёққа қарамоқда? Наҳотки, элимизнинг, халқимизнинг ризқига муносабат шундай бўлса?

Ч. ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

ХИЗР НАЗАРИ ТУШГАН ОДАМ

Очерк

Субҳидам. Шарқ уфқи узра оппоқ сутга оққандай. Тонгнинг ҳарир пардаси енгил шабадада оҳиста чайқалиб, борлиқ ажиб манзара касб этмоқда эди. Олис-яқинларда бир-бирларига гал бермай қичқираётган хўрозларнинг овози ўчиб, уларга жўр бўлган итлар ҳам тумшуқларини икки оёқларига тираб, субҳидам ҳуснига маҳлиё бўлгандек жим қолдилар. Бу ажиб сукунатни қизлар, келинчаклар бузишди. Улар кокилларини силкиб, кимўзар ўйнашгандек, шоша-пиша кўчаларга сув сепиб, дарвозалар атрофини супириб-сидиришга тушдилар.

Саҳар турганнинг рисқи саккиз. Бибинисо ая таманно ила айвонга чиқиб, ҳовлига кўз ташлади: атроф ёғ тушса ялагудек покиза. Келини Турдихон қўлидаги челакни оҳиста ерга қўйиб, салом бериб, сўрашди.

— Маърифжон тузукми? Ўғилгинам тинч ухладими? — хавотир ила сўради она.

— Йўқ, аяжон! Туни билан бошларини чангаллаб тўлғониб чиқдилар.

— Қайдан ёпишди, боламга бу дард!

Бибинисо ая шошиб уйга кирди: қалин тўшакда бошини икки қўли билан чангаллаб, шипга қараб ётган паҳлавондек ўғлининг тепасига ўтириб, дилбандининг кенг манглайини силади: яхга қўли теккандек сесканди, унинг қалин қора сочлари остига бармоқларини суқди: яна муз. Дард келди, дармони кетди.

— Ўғлим, кўрсатмаган докторинг қолмади. Тўнгандаги шифокорингга бор. Ўшанинг дорисидан наф олгандинг.

— У киши бандаликни бажо келтирган, деб сизга кўп айтдим-ку, аяжон.

— Айтдинг, болам. Биронта меросхўри бордир. Дориларидан қолгандир.

Маъруфжон тоғ бағрида, пасти-баланд қоялар, шаршарали даралар орасида жойлашган Масанги қишлоғига кўп борганди. Қачонлардир Тибетда ўқиб келган шифокор чол билан қадрдон бўлиб қолганди. Оқ яхтак кийиб, пешонасини сарғиш белбоғ билан чиройли боғлаб олган, оқ-сариқ юзига узун соқоли ярашган, басавлат мўйсафид у қачон борса, қандайдир кўкатларни, ҳар хил илдизлар, ғалати ёнғоқчаларни халтачаларга жойлаб, устига аллақандай белгилар чизиб ўтирган бўларди.

— Болам, дард битта — даъвоси мингта, — дерди чол. — Тоғ тўла дори. Ҳизр назари тушган одам уларни билади, кўради...

Она сўзи йигит хаёлини бўлди.

— Катта дадангни эслайсанми, болам? — сўради у ўғлидан. — Бир юз олти ёшга кириб, дард кўрмади, бирон ерим оғриди, демади. Умр бўйи Арслонбобо отага сиғиниб ўтди. Тоғдан топган оқ чақмоқ тоши билан не-не беморларни даволади. Илоҳим, Катта даданг руҳи сенга ёр бўлсин. Арслонбобо отага сиғин, Намозтошга бориб, зиёрат қил. Ажаб эмас, дарддан фориғ бўлсанг...

Она юраги ҳамиша бедор — кўп нарсадан хабардор. Маъруф она илтижосини қалбига жо қилиб, дўсти Носир ҳамкорлигида тоққа йўл олди. Уларни мотоциклда сой бўйига келтириб қўйишди. Омонат кўприкдан ўтилгач, тоғ сўқмоқлари бошланди. Баҳор жалаларидан қудрат олган сой қўнғир рангда тошларга урилиб, қирғоқларга кўпик сочиб, пишқириб оқмоқда эди. Маъруф ёшлигида Катта дадаси елкасига ўтказиб сойдан кечиб ўтганини эслади. Ям-яшил борлиқ, турфа ранг гул-чечакларни кўриб, йигитнинг кайфияти чоғ бўлиб, бошига ғужғон солган ола-чалпоқ хаёллар тарқалиб дардини ҳам унутди. Ахир, қуёш, ҳаво — дардга даво!

Пастак арчалар тагида яшил кўкатлар остида зумраддек очилиб ётган чучмомалардан териб, чеккасига қистирди. Чўнтакларини тоғ ялпизлари билан тўлдирди. У гўё қанот чиқаргандек сўқмоқлардан учиб, ҳиргойи қилиб юқорига кўтарилиб борарди. Юриш оғирлашиб ортда қолаётган ҳамроҳи «намунча шошилмасанг, секин юр» деб гоҳ-гоҳ нола қилиб қўярди. Баҳор сепини ёйган тоғ сўқмоқлари, чор-атроф бу кун ғоят сўлим ва гўзал эди. Сўфитўрғайлар ўйини, зағизғонлар чақ-чақи, майналар чуғур-чуғури, гоҳо уларга жўр бўлган булбуллар хониши тоғ гўзалликларига сингиб, сирли-сеҳрли манзара кашф этган эди. Тўққиз булоқ манзили яна ўзгача: бу жойлар баҳор қўйнида беҳад гўзаллашган эди. Маъруф ғоят хуш кўрган манзиллар! Ёшлигида Катта дадаси уни бу ерга кўп марта олиб келган. Йигитлик чоғларида эса ўзи ҳам ҳар ҳафтада сайил қилган жойлар: Кичик шаршара, Катта шаршаралар ёнида атрофга сачраётган нуҳраларга кўмилиб ҳузур олиб, енгил тортди. Йигит бўйи баробар ўсган ўтларни қўллари билан икки ёнга ёриб, сўқмоқдан ёлғиз булоқ бўйига бурилди. Пастак жийда шоҳига қизғиш йўлли оқ яхтак ёйилган. Булоқ бўйида енгларини шимарган бир мўйсафид сув ичмоқда эди. Маъруф яхтак ёнига келиб, нуронийга салом берди. Чол ёқимли овозда алик олди, сўнг сўради:

— Йўл бўлсин, болам?

— Намозтошга зиёратга.

— Биз-да аш ёққа! Кўп азият чекибсан-да! Яхтак этагини пастроқ суриб қўй, ювиниб олай...

Маъруф жийда шохларига омонат ташлаб қўйилган яхтак барини ушлаб, уни оҳиста пастга тортди-ю, бармоқлари чўққа теккандек, бутун вужуди сесканиб кетди. У билагини силкиб, бармоқларига тикилди: ари ё илон чақдими дея қўрқиб кетди. Қўлларида ҳеч нарсанинг изи йўқ эди. Манглайини тер босиб, боши қизиганини сезди. Уч йил муқаддам асаларилар уясини очаётганида икки бош бармоғи ва бурнининг учини арилар чаққанида шундай ҳол юз берганди. Ўшанда тўрт ой бош оғриғидан қутулиб, бардам юрди. Касали қўзғолганида эса яна икки бармоқлари учи ва бурнини асалариларга чақтирди: ҳеч қандай наф бўлмаганди...

Шу дафъа ўн-ўн беш одим нарида, оқпушти гулларга бурканган, ҳарир парда ёпинган келинчакдек наъматак орасида булбул сайради. Унинг овози ғоят ёқимли, ғоят дилрабо эдики, йигит унга маҳлиё бўлиб қолди. У ёнига яқинлашган ҳамроҳини ҳам сезмади:

— Маъруф ким билан гаплашдинг? — сўради жўраси.

Йигит булоққа қаради: жийда шоҳидаги яхтак ҳам, булоқ сувида қўл-юзини юваётган отахон ҳам йўқ эди. Маъруф олисларга тикилди, чўққилар оша хилпираб учиб бораётган оқиш яхтак кўзга илғанди.

— Хов, яхтакли отахонни кўрдингми?

— Маъруф, булоқ сувидан ичиб ол, чарчабсан...

Носир булоқ бўйига чордона қуриб ўтириб, оби ҳаёт ича бошлади, Маъруф эса булбул нолишига маҳлиё бўлганича наъматак томон беихтиёр юрди.

Одам шарпасини сезган сайроқи бир зумда қаергадир ғойиб бўлди. Маъруф оқ-сарғиш гулга бурканган наъматакка суқ билан термулиб қолди. Унинг кайфияти чоғ. Узоқ муддатли карахт уйқудан кўз очиб, гўё қайта туғилгандек ғоят тетик, табиат гўзалликларига тўймасди. У қайсидир алломанинг сўзларини эслади: табиат муъжизаларидан баҳра олмоқ учун инсон соғлом ва зукко бўлмоғи зарур! Бир неча одим нарида, катта қоя пойидаги ўтлар орасида бир гала қушларнинг чуғури бошланди. Маъруф баланд ўтларни у ён-бу ён суриб, ўша ёққа қаради. Қоп-қора қушчалар қандайдир кўкат илдизини тутиб, уни суғуриб олишга уринаётган эди. Маъруф оёқ учида уларга яқинлашди. Қушлар ўлжасини ташлаб учиб кетди.

Йигит чўкка тушиб, кўкатларни кўздан кечирди: ёввойи қулупнакка ўхшайди, лекин барглари ялтироқ, қалин, тугмачасимон мевалари қип-қизил, илдизи қизғиш, панжали. Улар ёй шаклида, ипга тизилгандек қатор бўлиб ўсганди. Маъруф бирини илдизи билан суғуриб ҳидлади: ғоят хушбўй. Йигит шунақа ўтни Масанги қишлоғидаги шифокор чол уйида кўрганини эслади. Худди ўша! Демак, зўр зиравор бу. Маъруф ёнидан пичоқни олиб, доривор ўтларни илдизи билан ковлаб, халтасини тўлдирди. Сўнг булоқ бўйида ҳузур қилиб ўтирган ошнасига мақтанди:

— Боботоққа таъзим, бош оғриғим қолди, кўзим равшан тортди. Боз устига хазина топдим...

Икки ошна кун бўйи тоғда сайир қилишди. Намозтошга келиб, улуғ ва азиз боболар изини кўзга суртиб, зиёрат айлаб, ўтганлар руҳи покига дуо фотиҳалар ўқишди.

Тоғ сўқмоқларини кезишганда ҳам, уйга қайтишаётганда ҳам Маъруф хаёлидан дори ўт нари кетмади. Ундан зўр дори тайёрласа бўлар. Аммо қандай қилиб? Балки ўзини еб кўрса-чи?!

...Ўғлини тоққа юбориб, дарди ариб келганини кўрган Бибинисо аянинг қувончи чексиз эди:

— Болам, ота-болалар руҳи сенга мададкор бўлганига шукр. Аллога қилган нолам етгани рост бўлсин, — дея ўғлини қучиб, манглайидан ўпди.

Ўша куни уй тўйхонага айланди. Қўни-қўшни, қариндош-уруғлар келишиб хонадон қувончини баҳам кўришди. Маъруф улар билан бўлган суҳбатларда тоғ сўқмоқларини кезганини, шаршаралардан олган ҳузурини, Намозтошга бориб сиғинганини, бошининг «шовуллаши», оғриғи йўқолганини завқ-шавқ билан сўзлаб берди. Аммо у оқ яктакли чол ҳақида, бир халта дори ўт олиб келганлиги тўғрисида ҳеч кимга сўз очмади. Яна бир гап қўл-бармоқлари то билагигача чўкдек ёнаётгани, агар кафтлари орасига тухум қўйса пишгудек бўлаётганини ҳатто ёстиқдоши Турдихондан ҳам сир сақлади. Кечки пайт у бир неча ойдан буён гаражида чанг босиб ётган мотоцикли ёнига келиб, уни артиб-суртиб, мой қуйди. Минишга тахт қилиб, йўлакка етаклаб чиқди.

— Соғиндингми? Ўзингга буюрсин, — дуо қилди уни онаси.

Эртаси кун тонгда Маъруф бир тугунда тўн-дўппи, белбоғ, қўйлак-иштон, бошқасида патир, қанд-қурс олиб, мотоциклида кекса шифокор қишлоғига жўнаб кетди.

Йигит қирлар, адирлар оша даралар бағридаги қишлоққа етиб келганида борлиққа оқшом чўкмоқда эди. Йўлларни хас-чўп, хазон босган. Катта ёнғоқ тагидаги пастак эшик ёнида, ҳассасини даҳанига тираган озғин чол — шифокор хизматчиси Асил ота шўппайиб ўтирганди.

— Қуллуғ! Қандай шамол учирди? — деди чол Маъруфни қучоқлаб.

— Сизларни зиёрат қилгани келдим.

Йигит чолга тўн кийгазди, белига белбоғ боғлади. Сарполарни қўлига тутқазди.

— Пир пилан жойнинг файзи кетди, — деди чол. — Унинг чироғини ёқиб ўтирибман. Гоҳо битта-яримта бемор келиб қолса, дори ўтлардан беряпман.

Чол йигитни уйга бошлади. Пастак айвонга қўйилган кичкина хонтахта атрофига кўрпача ўрнида қалин жунли пўстаклар тўшалган эди. Мезбон Маъруфни кийик гўшти солинган шўрва билан сийлади. Йигит Асил ота билан хира чироқ ёнида узоқ тунгача суҳбатлашиб ўтирди. Маъруфнинг бу ерга келишидан мақсади ягона эди: шифокордан дори тайёрлаш бўйича кўрсатма ё хатпат қолгандир деб хаёл қилганди.

— Пирим, ёзув-чизув қилмасди, — елка учирди чол унинг бу ҳақидаги саволига. — Бир кун қалин қоғозга дори ўтлар белгисини чизганини кўргандим, холос.

— Ўшани топиб беринг, — илтижо қилди йигит.

Эртаси кун Асил ота уни шифокорнинг дори тайёрлайдиган ҳужрасига олиб кирди. Бор нарсаларни — катта-кичик халтачаларга солинган турли-туман дори ўтлар, гиёҳлар, ҳар хил илдизларни бирма-бир кўрсатди. Дори пишириладиган қозон, човгун, сузгич, кафгир, ўлчов қошиқларни олдига тизиб қўйди. Лекин дори ўт белгиси чизилган дафтар топилмади. Маъруфнинг ҳафсаласи пир бўлиб, қўлтиғидан тарвузи тушди. У чол билан хайрлаша туриб, унинг қўлига бир даста пул берди: «Мен энди қачон бу ерга келаман, бирор корингизга ярар» деди. Чол кўзлари намланиб, уни дуо қилди, кейин «Пича сабр қил, яна бир қарай» деб ҳужрага кириб кетди. У ерда узоқ тимирскиланиб қолди. Ниҳоят, ҳарсиллаб ҳовлига чиқди.

— Бир нима топдим! — деди чол хушнуд бўлиб. — Ҳужра шипининг орасида экан. — Кўр буни.

У йигитга ғалтак қилиб ўралган дафтарнинг қалин муқовасини узатди. Маъруф уни шоша-пиша очди. Дафтарнинг тўрт муқоваси ичига турли доривор ўтлар шакли, ёнларига ҳар хил белгилар чизилган, қошиқча, торози палласи, сувдон расмлари эгри-бугри, беўхшов туширилганди. Маъруф уларга диққат билан термулди. Улар орасида кечагина ўзи тоғдан топган дори ўтининг белгисини кўрди. Унинг барги шакли чизилган бўлиб, ёнига «Зимсиё» деб ёзилган ҳамда одамнинг пешонаси ва товони расми туширилганди.

«Аллоҳ мадад берса, бу сирни очарман» дея ният қилди Маъруф ва дафтарни чўнтагига солиб, хурсанд ҳолда чол билан хайрлашди.

Маъруф оиласини, рўзғор юмушларини унутиб, бир ҳафта уйда ўтириб ўша дафтар муқовасидаги белгилар сирини ўрганишга урунди. Яна ўн кун уни кўздан кечирди, эринмади, йигирма кун унга термулди. Лекин ундаги жумбоқни еча олмади. Ўша кунлар ичида у битта хулоса чиқарди, холос. Яъни у Арслонбопда топган дори ўтини тахминан «Зимсиё» дейишган. Шифокор қўйган белгиларга кўра, у одамнинг барча аъзоларига — яъни бошидан то товонигача бўлган дардга даво... Лекин ундан қандай фойдаланиш керак? Ана жумбоқ!

Арслон изидан, мард йигит йўлидан қатмас деганлар. Маъруф семиз буқасини сотиб, пулини белига тугиб яна изланишга тушди. Катта-кичик шаҳарларга бориб, нодир китобларни тўплади, кутубхоналарда ўтириб, тиббиётга доир, дори тайёрлашга оид адабиётларни эринмай ўрганди. Ибн Сино китобларини қайта-қайта кўздан кечирди. Ўқиганлари, ҳаётда кузатганларидан чиқарган хулосаси қисқа эди: ҳар бир касалнинг боши шамоллаш. Дарднинг асоси харом қон тўпланишидан. Агар у тери яқинида тўпланса, баданни яра босади. Ичкарида бўлса бирон-бир аъзони фалаж қилади...

Бас, шундай дори бўлсаки, у шамоллашни олса, ҳаром қонни парчалаб, бадандан йўқотса...»

Маъруф бўш бўлди дегунча яна ўша дафтар муқовалари белгиларига узоқ термулиб ўтирарди. Ўша кечалари у тушида шифокор чолни бот-бот кўрарди: у оппоқ соқолларини сийпаб, олисдан йигитга жилмайиб қараб турарди, Маъруф унга яқинлашса, кўздан ғойиб бўларди. Демак, «пир менинг хатти-ҳаракатларимдан хушнуд»дея ўзича изоҳларди йигит тушини...

Таваккал тоғни йиқар, дадиллик ёвни! Маъруф тоғ ўтларидан дори тайёрлади: ҳиди ёқимли, ранги пушти, мусалласга ўхшаш. Лекин икки хол унинг кўнглини хира қилди: биринчиси дорини сузаётганида кўзи бир оз ачишди. Иккинчиси, ранги тўқ қизил тус олмади.

Маъруф изланиш, елиб-югуришлардан ҳориб, қаттиқ ухлаб қолди. Тонгга яқин даҳшатли туш кўрди: белидан пасти узун думли аждаҳо, боши одамсимон сочлари ёйилган, яшил либосга ўралган аёл Маъруфнинг ортидан келиб, унинг юзига зарб билан тарсаки солди, бечора ерга чал-парчин учиб думалаб кетди. Йигит даҳшатдан чўчиб уйғонди: аъзойи баданини муздек тер босганди. У ташқарига чиқди, кўрган тушини ўйлаб, ҳовлида бир оз айланиб юрди. Сўнг уйга отилиб кирди: кечаси тайёрлаб, шиша балонни тўлдириб қўйган дорисини олиб уни ток тагини ковлаб тўкди-да, устидан тупроқ тортди.

Маъруф уч кун хаёли паришон бўлиб, хомуш юрди. Қўли ҳеч бир ишга бормай қолди. Кечга яқин яна дори тайёрлайди-

(Давоми 4-бетда)

ДИЛ ИЗҲОРИМ СИЗГАДИР, ШУЛ АШЪОРИМ СИЗГАДИР

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Пўлат Мўминнинг «Қишлоқ ҳаёти» муштарийларига шеърий гулдастаси

ОНА ЮРТИМ ФАРЗАНДИСАН

Она юртим фарзандисан,
энг тантисан.
Ўзбек элим ўз кўзисан,
дил сўзисан.
Улуғ халқнинг келажаги,
гул-чечаги.
Шу тупроқнинг эгасисан,
мевасисан.
Оналарнинг оромисан,
давомисан.
Оталарнинг давомисан,
дармонисан.
Боболардай элни ўйла,
Ватан бўйла...
Аждодларнинг руҳини шод
эт умрбод.
Ўзлигингни унутмагил,
паст тутмагил.
Олам билсин фарзандлигинг,
хурсандлигинг.
Яхшилардай меҳрингни соч,
кўзингни оч.
Ўз юртини қилар обод
етук авлод.

ПУРЗИЁ ҚАЙТАР

Ғазал

Баодобга кулиб боқсанг
Сенга гулгун ибо қайтар.
Агар бўлсанг садоқатли
Вафойингга вафо қайтар.
Даво излаб борар
бўлсанг,
Ширин сўзлар мадад
бергай,
Тажанг ҳамда қўпол аҳли
Ҳамиша бешифо қайтар.
Бу дунёдан ҳамма қайтар,
Қачон қайтишлигин
билмас,
Биров рози бўлиб гоҳо,
Биров-чи норизо қайтар.
Мабодо кексайиб қолсанг,
Умид қил яхши қайтишга,
Кўпинча яхшилик қайтмас,
Ёмонлик доимо қайтар.
Имон-у эътиқодингга
Кўринганлар ҳавас қилсин,
Талай нафси деган нокас
Жаҳондин мосуво қайтар.
Отанг панди сенга дастур —
Бўлиб юрса савобдур бу,
Ҳамма қилганларинг унга
Болангдан бехато қайтар.
Қуёш янглиғ сочиб шуъла,
Мўмин, сўздан ҳарорат бор,
Қаранг, оқшом ботиб офтоб,
Тонг отгач пурзиё қайтар.

ҲАҚ ЙЎЛДАН ТОПАДУР

Пок эрса инсон
Кўнглидан топадур.
Тер тўккан боғбон
У гулдан топадур.

Кўнгиллар бўлсин тўқ,
Меҳнатсиз роҳат йўқ.
Омадли ҳам ўнгдан —
Ҳам сўлдан топадур.

Дейдилар йўл юргил,
Юрсанг ҳам мўл юргил.
Кўпчилик ризқини
Ҳақ йўлдан топадур.

Ўрганиш, ўргатиш
Яхшилик ўрнатиш.
Ҳунарни севганлар
Гул қўлдан топадур.

Ҳар шогирд устоздан
Ўтса соз оз-оздан.
Устози тилаган
Оқ йўлдан топадур.

Ҳаёт ҳам пойгадай
Мард марра пойлагай.
Соврунни чавандоз
Дул-дулдан топадур.

Яшасанг из қолдир,
Бу мангу мақолдир.
Ҳар ота фарзанди—
Қобулдан топадур.

Иймон-у ҳамият —
Яхшига ҳамният.
Мўмин ўз завқини
Булбулдан топадир.

Сариосиё туманида қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш, аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни янада яхшилаш борасида намунали ишлар амалга оширилмоқда. Қаҳрамон қишлоғида замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган қишлоқ врачлик пункти қурилиб, фойдаланишга топширилди. Энди бу ерда малакали шифокор ва ҳамширалар аҳолига хизмат кўрсатишмоқда.

СУРАТДА: иккинчи тоифадаги шифокор Жўрақул Холов (ўртада) ҳамширалар билан ўзаро суҳбатда.

Р. АКБАРАЛИЕВ олган сурат.

КАВАРДОН НЕЧУН ЭЪТИБОРДАН ЧЕТДА

Юқори Чирчиқ тумани ҳокимлиги, «Дўстлик» ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари диққатига.

Мамлакатимизда қишлоқ аҳолисининг ижтимоий турмушини яхшилаш ҳамда қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш, маиший хизмат кўрсатиш даражасини бугунги кун талаби даражасида олиб боришга алоҳида эътибор бериляпти. Аммо айрим мутасадди раҳбарлар бу ишга панжа орасидан қарамоқдалар.

«Дўстлик» ҳиссадорлик жамияти Юқори Чирчиқ туманидаги бақувват, кенг тармоқли хўжаликлардан ҳисобланади. Бундан ўн йиллар муқаддам ушбу хўжаликни «Политотдел» номи билан нафақат мамлакатимизда, ҳатто хорижда ҳам кўплар яхши биларди. Энди, афсуслар бўлсинки, тумандаги қолоқ хўжаликлар сафига тушиб қолди. Келинг, яхшиси, умумий сўзларга берилмайлик-да, Кавардон қишлоғидаги муаммоларга тўхталиб ўтайлик.

Бундан бир неча йиллар аввал қишлоқда 300 ўринли клуб қурилиб, фойдаланишга топширилганда барча қувонишган эди. Афсус, қувончи узоққа чўзилмади. Чунки клуб кўп ўтмай ёпиб қўйилди. Мана неча йилдирки, ушбу клуб эшигига каттакон қулф осиғлик турибди. У ер-бу ерларидан чакка ўтиб ётибди.

Бир неча ойлар олдин кичкина хонада сартарошхона очилиб, қишлоғимиз аҳлини қувонтирганди. Афсус, унинг ҳам умри қисқа экан. Ҳозир унинг эшигига ҳам қулф илинган. Мана энди қишлоқ аҳли соч олдиргани туман марказига бориб келмоқда.

Кавардон қишлоғида бир эмас, тўртта болалар боғчаси яқин-яқингача болажонлар учун хизмат кўрсатиб келаётган эди. Аммо уларда табиий газ ва ичимлик суви ҳамда бошқа шарт-шароитлар бўлмаганлиги сабабли бир неча йилдирки, ишламай ёпиқ турибди.

Қишлоқда янги ҳаммом қурилиб, фойдаланишга топширилганига ҳам мана ўн йиллар бўлди. У ҳам салкам беш йилдирки, табиий газ йўқлиги баҳонаси билан ишламай турибди. Ёз ойлари майлия, қишлоқдан оқиб ўтадиган Қорасув дарёси ҳамда Ҳамдам канали бор. Қишда қийин бўлмоқда.

Кавардон қишлоғида яна бир муаммо бор. У ҳам бўлса ичимлик суви муаммосидир. Туман ва «Дўстлик» ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари халқимизни 1987 йилдан бери Кавардон қишлоғига тоза ичимлик суви олиб келамиз дея ваъдалар билан алдаб келмоқдалар. Қишлоғимизда 5000 дан ортиқ аҳоли, 1000 дан ошиқ хонадон бор. Ана шундай катта қишлоқда ҳамон ичимлик суви муаммо бўлиб турибди. Аҳоли аксарият ҳолларда ариқлардан оқаётган сувлардан фойдаланишга мажбур бўлмоқда. Бунинг оқибатида эса қишлоқда турли хилдаги касалликлар кўпайиб бормоқда. Тўғри, хўжалик раҳбарлари қишлоққа сув ташиш учун бир машина ва трактор ажратиб берганлар. Лекин бу билан муаммони тўла ҳал этиб бўлмайди-ку! Ахир, қишлоғимизга қачон тоза ичимлик суви келади! «Дўстлик» ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари фақат режа ва мажбурият ортидан қувмасдан бироз бўлса-да, қишлоқ аҳолиси дардига қулоқ солиб, юқорида кўрсатиб ўтилган муаммо ва камчиликлар тўғрисида ўйлаб кўрсалар ёмон бўлмас эди. Қачонгача хўжалик раҳбарлари фақат «катта»лар яшайдиган марказни обод қилишади-ю, бошқа қишлоқларни четлаб ўтишади?!

Зора ушбу танқидий чиқишимиздан сўнг мутасадди раҳбарлар инсофга келишиб, Кавардон қишлоғига эътибор берсалар. Ахир айтишади-ку, ҳечдан кўра кеч яхши, деб.

Латифжон МАНСУРОВ.

• Дэвис кубоги

ҚИЙИН ҒАЛАБА

Теннис бутун жаҳон бўйлаб тез оммалашаётган спорт турларидандир. Осиё қитъаси ҳам истисно эмас. Икки йил олдин норасмий жаҳон чемпионати — Дэвис кубоги мусобақаларида ҳамюртларимиз рақиблари билан Покистонда баҳслашганликларига қарамай 5:0 ҳисобида ғалаба нашидасини суришган эди. Бу сафар мусобақа Тошкентда ўтса-да, покистонлик теннисчилар зафар қучиш умидида эканлигини яширишмади.

— Ўзбекистонлик теннисчиларнинг кучидан яхши боxабар бўлсак ҳам, биз Тошкентга ғалаба иштиёқида келдик, — деди ҳали учрашувларга қуръа ташланаётган пайти покистонлик теннисчилар сардори Муҳаммад Али Акбар.

Бу гаплар жиддий асосга эга экани мусобақа жараёнида яққол намоён бўлди. Тўғри, аввалига Олег Огородов Покистоннинг бир неча бор чемпиони Муҳаммад Холиқни унчалик қийинчиликсиз мағлубият олди — 6:3, 6:3, 6:3. Лекин иккинчи учрашувда кутилмаган воқеа юз берди.

Кейинги бир-икки йил ичида теннисчи сифатида анча камол топган ва қатор халқаро мусобақаларда ўзини кўрсатган Вадим Куценко ўн тўққиз ёшли Айсам ул-Ҳақ Курашига бой бериб қўйди 1:6, 5:7, 4:6.

Баҳснинг бундай тус олиши мухлислар ва мутахассисларни ғоят қизиқтириб қўйди. Жамоа баҳсларида жуфтликлар беллашуви одатда ҳал қилувчи саналади. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Олег Огородов ва Дмитрий Томашевич қийинчилик билан бўлсада, покистонлик рақибларини доғда қолдиришга эришдилар — 7:5, 6:1, 7:5.

Учинчи куни Огородов навбатдаги рақибини енгиб, умумий ҳисобда Ўзбекистон теннисчиларининг Дэвис кубоги кейинги босқичига чиқишини таъминлади — 3:1.

Покистонликлар Вадим Куценкога қарши Азим Шафиқни майдонга туширишди. Бу сафар Куценко йиғинчоқлик билан баҳс юритиб рақибига ҳеч қандай имконият қолдирмади — 6:0, 6:0.

Гарчи ҳамюртларимиз умумий ҳисобда зафар қучишган бўлсалар-да, покистонлик теннисчиларнинг маҳоратига ҳам тан бериш керак. Айниқса, малака жиҳатдан улардаги ўсиш яққол кўзга ташланади.

Энди теннисчиларимиз апрел ойининг бошида Япония-Ливан учрашуви ғолиби билан майдонга чиқади.

Шермуҳаммад ЙЎЛДОШ ўғли.

ХИЗР НАЗАРИ ТУШГАН ОДАМ

(Боши 3-бетда)

ган столи ёнига келиб ўтирди. Кеча ишлатган «масаллиқ»ларини бир-бир, кўздан кечирди. Дафъатан у дорига асалари сути қўшилмаганини сезиб қолди. Шу заҳотиёқ яна ишга киришди. Бу гал адашмади, шекилли, дорининг ранги тўқ қизил чиқди, кўзига яқин тутди, очишмади, демак аввалги қусурлардан холи... Энди уни синаб кўриш керак эди. Маъруф ярим тунда ёстиққа бош қўйди, аммо уйқу келмади, у ён-бу ёнига тўлғонди. Кейин ўрнидан туриб дорихонасига кирди. Чап оёғи чимчилоғи ёнида каттагина қадоқ бўлиб, туфли, этик кийса кўп азоб берарди. Маъруф қадоққа дорисидан бир томчи томизди, ёнверига сурди. Оёғини гўё оловга тиқиб олгандек қаттиқ ачитди, тишини-тишига қўйиб чидади, бир неча дақиқа ўтгач, эти юмшаб ҳузур қилди. Кўнгли бир оз таскин топган йигитни ширин уйқу элитди. У роҳатижон туш кўрди: жиловланган катта шерни миниб олган, қайга бурса, ўша томонга юради, одамлар ҳайратга тушиб, унга таъзим қилишарди...

Тонгда умрдоши жилмайиб турган эридан сўради:

— Жуда хурсандсиз, нима гап?

— Доримдан сургандим, чимчилоқимдаги қадоқ тушиб кетибди.

У хотинини бошлаб дорихонасига кирди. Кейин аёлнинг ўнг қўли енгини шимариб, билагини очди, тол баргидек қорамтир доғни кўрсатди.

— Бу жойга ҳаром қон йиғилиб қотиб қолган. Уни парчалаб ташлаш керак.

У хотини билагига бир томчи дори сурди: аёл «ачишди, ёндираяпти» деб нолиди. Кўп ўтмай жилмайди.

— Энди хуш ёқяпти.

— Эртага билагингда доғ изи қолмайди, — деди эри қатъий ишонч билан.

Учинчи марта дори сурилганда билагидаги доғ кетди. Доғ кетди, у Маъруф дилини янада чоғ этди. У бу ҳодисадан ўзига хос хулоса чиқарди: «дард қанча улғаймаса, дори шунчалик тез таъсир этади...».

Ўша куни Маъруфни хуш кайфият билан хиргойи қилиб ҳовлидаги токларни тарамоқда эди. Йиғидан кўзлари қизариб, қовоқлари шишган опаси келиб қолди:

— Маъруф! Ўғлимдан айрилиб қолмай, — деди у хўнгираб, — шаҳардан каттароқ доктор олиб кел! Бу ердагилар умид йўқ, тузалмайди дейишяпти.

Йигит опасини мотоциклга ўтказиб, уйига борди. Жияни ранг кўр, ҳол сўр, бир ҳолатда — юзи ипакдек сарғайиб, тўшакда нимжон ётарди. Маъруф боланинг қовуғи тепасига, сўнг орқа кураги пастига дори сурди. Бемор безовталаниб ғижинди. Кўп ўтмай ухлаб қолди. Йигит опасига бола чой деса, фақат қайнаган сув, овқат деса фақат қаттиқ нон беришни тайинлаб, кўчага чиқди. Бироқ кетолмади. Ортига қайтди. Хавотирда опаси билан беморга термулиб ўтирди. Ярим тунда бола кўзини очиб, чой сўради, унга қайнаган сув ичиришди. Кейин овқат еди, қаттиқ нон едиришди. Иккинчи кун яна дори сурилгач, бола ёстиқдан бош кўтариб, деворга суяниб ўтирди. Бола тузалгач, Маъруфнинг сеҳрли дориси ҳақидаги миш-миш қишлоққа, ундан нари-бериларга ёйилди. Маъруфни излаб бирин-кетин беморлар кела бошлади. Шунда у дориларидан катта-кичик шишаларга намуна солиб Тошкентга йўл олди.

Маъруф ўзи тайёрлаган дорисига «оқ фотиҳа олиш учун» Соғлиқни сақлаш вазирлигига кирди. У ердагилар дорининг «таркибини аниқлаш ва баҳолаш» учун уни Ҳ. С. Сулаймонова номидаги Тошкент Суд экспертиза илмий-текшириш институтига йўллашди. Дори тайёрлаш бўйича олий маълумотга ва кўп йиллар эксперт малакасига эга бўлган мутахассислардан иборат комиссия аъзолари текширув хулосасини ёзиб беришди:

«Мазкур дори тананинг сиртига суришга қўлланилса, киши аъзолари учун безиён... Экспертлар: Т. Х. Исламов, М. У. Абдуллаева, В. Н. Борисов, В. М. Нам».

Мутахассислар фотиҳаси Маъруфга куч-ғайратгина эмас, ҳатто қудратли қанот бергандек эди. У ёнига ҳамшира қизлар Гавҳар ва Барчинойларни олиб, ўзи яратган малҳамини «Омаърифизм» деб номлаб дори тайёрлаш ва даволаш ишларига киришди.

Энди кечаги беморлар — бугунги соғлар сўзласин:

«Буйрагим оғрирди. Кўп даволатдим. Охири Олтинкўлга Маъруф акани излаб келдим. Унинг дорисидан сўнг оғриқ азобидан қутилдим...

Салоҳиддин. Андижон».

«Олти ойдан бери санчиқ азобида эдим. Маъруф ака даволади. Биздақалар бахти учун Сиздек шифокорга узоқ умр тилайман.

Санобар ТЕШАБОЕВА. Қувасой».

«Докторлар менда бронхит касали бор дейишарди. Кўп укол олдим. Газетада шифокор Маъруф Орипов ҳақида ўқидим. Уни излаб топдим. Елкамга дори сурди. Нафас бўғилишлардан ҳоли бўлдим. Шифокорга таъзим.

Р. НАРИМОНОВ. Андижон».

«Қўл панжаларим ишламай қолганди. Кўп даволатдим. Фақат Маъруф акадан даво топдим.

Х. ЕЛМИРЗАЕВ. Андижон вилояти».

«Саккиз йилдан бери уйқу азобида эдим. Соғайдим. Маъруф акага минг-минг раҳмат!

Абдумалик ЖАББОРОВ. Ўш вилояти».

Олисдан келган хатлардаги дил нидолари «Бел оғриғи мени юргизмай қўйганди. Дорингиз жонимга оро кирди. Юряпман. Сиздек шифокорга узоқ умр тилайман.

Л. М. МАРЧЕНКО. Вологда шаҳри».

«Биз эр-хотин пенсионерларга оёқ томирлари шишиб азоб берарди. Сизнинг балзам дорингиз бизни тузатди.

Н. НЕЧАЕВ. Кишинев шаҳри».

«Ҳурматли Маъруф Орипов, Сиз мени яна касалхонада шифтга тикилиб ётишдан қутқардингиз. Дорингиз учун раҳмат! Кўп йиллар омон бўлинг.

В. А. АНДРЕЕВ. Владимир губернаси».

Хўш, олис юртлардан хатлар Олтинкўлга қандай келиб қолди? Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ, деганлар. Дунё эса тасодифларга тўла. Кунлардан бирида Маъруф аканинг тўнғич ўғли Равшанбек хизмат сафари чоғида самолётда бир йигит билан дилдан суҳбатлашиб қолди. Москва радиосида оператор бўлиб ишлаётган ўша йигит онаси беморлигини, топган-тутганини унга дори олишга сарфлаётганини айтиб қолди. Равшанбек отасининг дорисидан унга тақдим қилди ва ўзи бораётган манзилни ёзиб қолдирди. Икки кун ўтгач, оператор йигит уни излаб келди. У сеҳрли дори онасига жуда ёққанлигини, шифокорга қандай миннатдорчилик изҳор қилишни билишмаётганини айтди.

«Радио орқали сўзлатинг...» — деди Равшанбек унга. Кўп ўтмай Москва радиосидан Ориповнинг сеҳрли дориси ҳақида хабар тарқалди. Шундан кейин Андижоннинг кичик бир қишлоғига олислардан хатлар ёмғирдек ёғилди. Олти ой ичида шифокор турли шаҳар, турли беморлардан қарийб 21 мингта хат олди. Уларнинг икки ярим мингтасига жавоб ила ҳусайнидек шишачаларда ўз дорисини йўллади. Қолганларига вақти етмади, боз устига алоқа хизмати ҳақи осмонга кўтарилиб, қўл калталик қилди.

Чин шифокорга Оллоҳ сахий қалб, гулгун чеҳра, очиқ қўл, ўткир кўз, сезгир дил, меҳридарёлик ато этади. Бундайлар ўзгалар дардига малҳам бўлиш баробарида яна дилкаш, жафокаш бўладилар. Маъруф телефонда Тошкентдаги ошналари билан сўзлаша туриб, гап орасида, Лутфихон ая бетоб бўлиб, тўшакда ётиб қолганини эшитиб қолди-ю у оромини йўқотди. «Шундоқ улуғ истеъдод соҳибаси, саҳналарни ларзага солган санъаткор, наҳотки юра олмай қолган бўлса!».

Маъруф эртаси куни Тошкентга келиб, аянинг уйини излаб топди:

— Бемор тузалгиси келса, шифокор ўз оёғи билан келади. Ролга киринг, мен Сизни даволаб қўяй, — деди ҳазиломуз. Ширин-шакар сўзлар ила бемор кўнглини олиб, руҳини кўтарди.

Покиза ном, яхши сўз ҳам замин каби боқийдир. Шифокор бисотида аянинг кичик мактуби — ширин каломи ёдгор бўлиб қолди. Мана ундан бир шингил:

«Ҳурматли Маъруфжон!

Мен, халқ артисткаси Саримсоқова Лутфихон бошим қалтираб, оёқларим оғриб, юролмай қолган эдим. Бошим қалтираши натижасида ўрнимдан туриб юришим мумкин бўлмай қолди. Шунда сиз, ўғлим Маъруфжон ўз оёғингиз билан хонадонимга кириб келиб мени даволаб, ўрнимдан туриб кетишимга, бошим қалтираши камайишига сабаб бўлдингиз.

Ўғлим Маъруфжон, доимо соғ бўлинг, касаллар дардига шифо бериб, узоқ умр кўринг. барака топинг...».

Оналар дуоси, кексалар нидоси вожиб.

— Биз, шифокорлар барака топадиган замон келди, — дейди Маъруф Орипов завқ билан. — Озод мамлакатимизда тиббиёт равнақи дастури яратилганлиги, Президентимизнинг оқил фармонлари бунинг олий шаҳодатидир.

— Яна бир ҳақиқат шуки, — сўзида давом этди у. — Юртимизга чет эл валютасини фақат тадбиркорлар, ишбилармонларгина эмас, кўплаб шифокорлар ҳам олиб келадиган кунлар яқин. Саломатлик — энг олий бахт. Эшитишимча, машҳур боксчи Муҳаммад Али неча минг доллар тўлаб Исроилга даволанишга бормиш. Шундайлар бизга келсин, ё биз уларга борайлик...

Яхши ният билан яшамоқ накадар улуғ, накадар завқли. Дарвоке, яхши ният ярим давлат деганлар ҳақ.

Неъмат ЁҚУБОВ.

МАКТАБГА ТУҲФА

Хоразм вилояти Урганч туманининг Мунис Хоразмий номидаги жамоа хўжалиги яхши ташаббус кўрсатди. Хўжалик бошқаруви қарорига кўра, ўтган йилда олинган фойдадан бир ярим миллион сўмдан ортиқроқ маблағ Чалиш қишлоғидаги «Дўстлик» мактаби эҳтиёжи учун ажратилди. Бу ташаббусни хўжаликнинг барча аъзоси қўллаб-қувватлади.

Мактаб бу маблағга иккита компьютер, шунингдек камхарж оилаларнинг фарзандлари учун дарслик ва ўқув қуроллари сотиб олди. Бундан ташқари, хўжаликнинг қурувчилар бригадаси мактабда компьютер синфи очилган бинони таъмирлаб берди.

Т. ШАМАКОВ, (ЎзА мухбири).

«АЛАН СЕРВИС» АЖ

барча турдаги

Тракторлар

эҳтиёт қисмларини

таклиф этади

Дўконимизда ҳамиша Т-28, МТЗ-80, «Алтай» ва бошқа русумли тракторларнинг 500дан ортиқ эҳтиёт қисмлари пул ўтказиш йўли билан сотилади

Манзил: Тошкент шаҳри, Жарқўрғон кўчаси, 43-уй. «Сельхоззапчасти» дўкони. Телефон: (3712) 96-63-21.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги жамоаси транспорт бошқармаси бошлиғи Л. Умрзоқовга онаси **МАҚСУДА АЯ**нинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи
Суннатилла САЙДАЛИЕВ

Таҳрир ҳайъати: Ислом БОБОЖОНОВ, Расулмат ХУСАНОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Баҳром НОСИРОВ, Олим АТАЕВ, Темур ХОШИМОВ, Мансур СУЛТОНОВ, Жамшид САЙФУТДИНОВ, Пўлат КАЗИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Шермат АЛЛАМОВ.

МУАССИСЛАР — Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» холдинг компанияси, Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР. Муҳаррир ўринбосари —1-33-44-43, 1-33-16-27. Масъул котиб — 1-33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 1-36-54-51. Ижтимоий ҳаёт ва адолат бўлими —1-36-56-30, Иқтисодиёт, тадбиркорлик ва чорвачилик бўлими 1-36-54-51. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —1-36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 1-36-56-25. Шикоят ва хатлар бўлими — 1-36-54-52.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 00006. Буюртма Г— 093, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.00